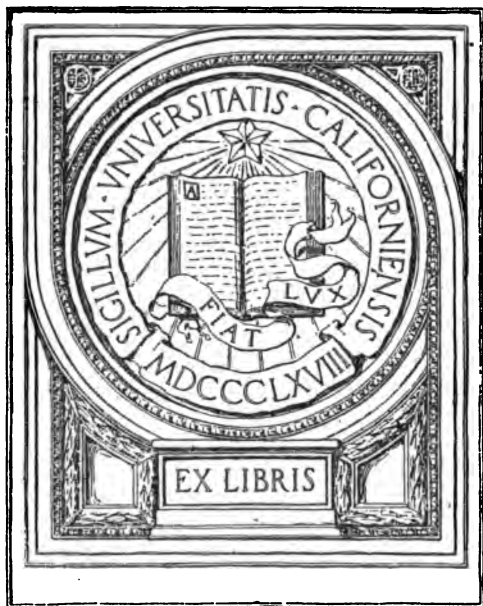

$B 267 137

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

FIFTY STORIES FROM

AULUS GELLIUS

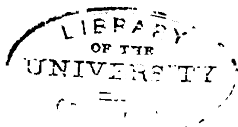
EDITED

FOR READING AT SIGHT

BY

JOHN HOWELL WESTCOTT, PH.D.

PROFESSOR OF LATIN IN THE COLLEGE OF NEW JERSEY

Boston

ALLYN AND BACON

1893

Norwood Press:
J. S. Cushing & Co. — Berwick & Smith.
Boston, Mass., U.S.A.

TO MY GODSON

Charles Chandler Lewis

PREFACE.

This selection of anecdotes is intended to be used in practising reading at sight. Many teachers know that the last few minutes of many a recitation hour can be employed with more interest, and therefore with more profit, if the attention of the pupils is refreshed by a change of subject. In this way also classes may, without any real sacrifice of time, which at best is very limited, make the acquaintance of various minor authors, who deserve to be known, and yet for whom no regular place can be found in the ordinary curriculum of school or college.

Such is my apology for the issue of the following little book.

Princeton, December, 1892.

CONTENTS.

INTRODUCTION.

Aulus Gellius was a writer of the latter half of the second century A.D. The little that we know of his life is gathered from allusions scattered through the *Noctes Atticae*, apparently the only work he wrote.

He must have been born about the year 130 A.D., and he lived under at least three emperors, — Hadrian, Antoninus Pius, and Marcus Aurelius. That he was of African origin has been conjectured, but not proved. He was educated at Rome, and among his teachers were Sulpicius Apollinaris of Carthage, Antonius Julianus, T. Castricius, and especially Favorinus. Perhaps also Fronto, whom he greatly admired, may be counted among the number; certainly his influence upon Gellius was strong.

Our author mentions having served as a *iudex* in the law courts at Rome. This must have been when he was not far from twenty-five. When probably about thirty, he continued his studies at Athens, where he was especially attached to the philosopher Calvisius Taurus, and was intimate also with Herodes Atticus, Peregrinus Proteus, and other distinguished scholars. It is not known when he returned to Rome, but he seems to have devoted his life to the pursuit of literature and learning, and to have enjoyed the intimacy of a large circle of cultivated men.

The monument of his life work is the *Noctes Atticae*, in twenty books, all of which are extant, except the eighth, and of that we fortunately possess the table of contents. The name was chosen, as the preface informs us, because the work was begun in the long evenings of a winter spent in a country house in Attica.

The compilation occupied many years, having been begun not far from 160 and completed perhaps about 175 A.D. The contents are in the highest degree miscellaneous and the arrangement is casual. There is a total lack of discrimination as to the value of what was recorded, and it is surprising to find in the same collection the priceless account of the conversation of Caecilius and Favorinus on the laws of the Twelve Tables (XX. 1) and such an absurdity as the tale of the gigantic serpent which Regulus' army could subdue only by the use of catapults (see p. 40).

But the author deserves our gratitude for the honest industry and conscientious care with which he collected from books and conversation everything he thought worthy of preservation about archaic language and literature, about grammar, philosophy, history, law, and natural science. And his work is the more valuable because many of the original sources whence he quoted are no longer extant.

Considering the age in which he wrote, his diction is sober, but his antiquarian taste shows itself in numerous archaisms. It would not be fair to blame him for defects which were not personal but common to a period when the Romans had generally ceased to feel the true force of the language which they used. No one can claim for him a large measure of creative talent, or even of taste and judgment. Such qualities could not be expected in an age whose greatest literary light was the pretentious but insipid Fronto.

But if Aulus Gellius was mediocre and pedantic, he was amiable and well-meaning, and as we turn the pages of his miscellany, finding so much to interest men of every taste, we come to regard with real affection the kindly soul whose patient industry saved for us so much delightful information.

The following pieces have been chosen, not for their inherent value, nor even in order to give a fair average view of the *Noctes Atticae*, but because their simple, interesting, narrative character seemed to make them suitable for the purpose indicated in the preface.

FIFTY STORIES FROM AULUS GELLIUS.

1. (N. A. I. x.)

Quibus verbis compellaverit Favorinus philosophus adulescentem casce nimis et prisce loquentem.

Favorinus philosophus adulescenti veterum verborum cupidissimo et plerasque voces nimis priscas et ignotas in cotidianis communibusque sermonibus expromenti: 'Curius' inquit 'et Fabricius et Coruncanius, antiquissimi viri, et his antiquiores Horatii illi trigemini plane ac dilucide cum suis fabulati sunt neque Auruncorum aut Sicanorum aut Pelasgorum, qui primi coluisse Italiam dicuntur, sed aetatis suae verbis locuti sunt; tu

---

2. *Compellaverit:* 'chid,' 'reproved.'

2. *Favorinus:* a sophist and philosopher in the reign of Hadrian.

3. *Casce:* 'in an old-fashioned manner.'

6. *Expromenti:* 'making a display of.'

7. *Curius:* M'. Curius Dentatus, conqueror of the Samnites, 290 B.C., and of King Pyrrhus, 275 B.C.

7. *Fabricius:* a contemporary of Curius, and a representative of the frugality and honesty of the good old times.

7. *Coruncanius:* consul 260 B.C., a distinguished soldier and jurist; the first plebeian Pontifex Maximus.

8. *Horatii:* champions in the Alban war in the reign of Tullus Hostilius.

9. *Auruncorum*, *Sicanorum*, *Pelasgorum:* prehistoric peoples of Italy.

autem, proinde quasi cum matre Euandri nunc loquare, sermone abhinc multis annis iam desito uteris, quod scire atque intellegere neminem vis quae dicas. Nonne, homo inepte, ut quod vis abunde consequaris, taces? Sed antiquitatem tibi placere ais, quod honesta et bona et sobria et modesta sit. Vive ergo moribus praeteritis, loquere verbis praesentibus atque id, quod a C. Caesare, excellentis ingenii ac prudentiae viro, in primo de analogia libro scriptum est, habe semper in memoria atque in pectore, ut tamquam scopulum, sic fugias inauditum atque insolens verbum.'

2. (N. A. I. XIV.)

Quid dixerit feceritque C. Fabricius, magna vir gloria magnisque rebus gestis, sed familiae pecuniaeque inops, cum ei Samnites tamquam indigenti grave aurum donarent.

Iulius Hyginus in libro de vita rebusque inlustrium virorum sexto legatos dicit a Samnitibus ad C. Fabricium, imperatorem populi Romani, venisse et memoratis

---

1. *Proinde quasi:* 'just as if.'

1. *Euandri:* Evander was a hero who lived on the Palatine Hill in the time of Aeneas. His mother was called Carmentis: she is mentioned here as a representative of extreme antiquity.

2. *Abhinc:* 'ago.'

2. *Desito:* 'disused.'

3. *Nonne:* 'why not.'

4. *Inepte:* 'foolish.'

8. *De analogia:* a grammatical work written by Caesar as he was crossing the Alps, 53 B.C.

10. *Scopulum:* 'a rock'; the notion of shipwreck is suggested.

11. *Insolens:* 'unusual,' the proper meaning of the word.

13. *C. Fabricius:* see note on p. 1, l. 7; he defeated the Samnites in his first consulship, 282 B.C.

16. *Hyginus:* a Roman grammarian, a native of Spain, and a freedman and librarian of Augustus. His works are all lost. He lived about 64 B.C.–17 A.D.

multis magnisque rebus, quae bene ac benivole post redditam pacem Samnitibus fecisset, obtulisse dono grandem pecuniam orasseque, uti acciperet atereturque, atque id facere Samnites dixisse, quod viderent multa ad splendorem domus atque victus defieri neque pro amplitudine dignitateque lautum paratum esse. Tum Fabricium planas manus ab auribus ad oculos et infra deinceps ad nares et ad os et ad gulam atque inde porro ad ventrem imum deduxisse et legatis ita respondisse: dum illis omnibus membris, quae attigisset, obsistere atque imperare posset, numquam quicquam defuturum; propterea se pecuniam, qua nihil sibi esset usus, ab his, quibus eam sciret usui esse, non accipere.

3. (N. A. I. XVII.)

Quanta cum animi aequitate toleraverit Socrates uxoris ingenium intractabile; atque inibi, quid M. Varro in quadam satura de officio mariti scripserit.

Xanthippe, Socratis philosophi uxor, morosa admodum fuisse fertur et iurgiosa, irarumque et molestiarum muliebrium per diem perque noctem scatebat. Has eius

2. *Dono:* dative; 'as a gift.'

5. *Victus:* genitive; 'manner of life.'

5. *Defieri:* 'were lacking.'

6. *Lautum:* 'sumptuous,' 'elegant'; participle of *lavo.*

6. *Paratum:* 'his establishment.'

8. *Nares:* 'nostrils,' 'nose.'

8. *Gulam:* 'throat.'

10. *Obsistere:* 'control.'

12. *Qua . . . usus:* 'for which he had no use,' or 'need.'

16. *M. Varro:* "the most learned of the Romans," lived 116–28 B.C.

18. *Admodum:* 'extremely.'

19. *Iurgiosa:* 'quarrelsome,' 'abusive.'

20. *Scatebat:* 'was overflowing,' or as we should say, 'boiling over.'

intemperies in maritum Alcibiades demiratus, interrogavit Socraten, quaenam ratio esset, cur mulierem tam acerbam domo non exigeret. 'Quoniam,' inquit Socrates, 'cum illam domi talem perpetior, insuesco et exerceor, ut ceterorum quoque foris petulantiam et iniuriam facilius feram.'

Secundum hanc sententiam quoque Varro in satura Menippea, quam de officio mariti scripsit: Vitium, inquit, uxoris aut tollendum aut ferendum est. Qui tollit vitium, uxorem commodiorem praestat, qui fert, sese meliorem facit. Haec verba Varronis 'tollere' et 'ferre' lepide quidem composita sunt, sed 'tollere' apparet dictum pro 'corrigere.' Id etiam apparet, eiusmodi vitium uxoris, si corrigi non possit, ferendum esse Varronem censuisse, quod ferri scilicet a viro honeste potest; vitia enim flagitiis leviora sunt.

4. (N. A. I. xix.)

Historia super libris Sibyllinis ac de Tarquinio Superbo rege.

In antiquis annalibus memoria super libris Sibyllinis haec prodita est: Anus hospita atque incognita ad Tar-

---

5. *Petulantiam et iniuriam:* 'ill temper and abuse.'

7. *Satura Menippea:* a satire written in imitation of the Cynic philosopher, Menippus of Gadara.

9. *Tollendum aut ferendum:* 'cured or endured.'

12. *Lepide:* 'wittily.

12. *Composita:* 'placed together'; there is a play upon the words, which are placed in juxtaposition, for *tollo* = *suffero.*

18. *Sibyllinis:* there were several prophetic women called Sibyls; this was the Cumaean Sibyl, consulted by Aeneas before he descended to the Lower World, as Vergil tells in the 6th Aeneid.

18. *Tarquinio Superbo:* the last king of Rome.

20. *Anus:* 'an old woman.'

quinium Superbum regem adiit, novem libros ferens, quos esse dicebat divina oracula; eos velle venundare. Tarquinius pretium percontatus est. Mulier nimium atque inmensum poposcit; rex, quasi anus aetate desiperet, derisit. Tum illa foculum coram cum igni apponit, tris libros ex novem deurit et, ecquid reliquos sex eodem pretio emere vellet, regem interrogavit. Sed enim Tarquinius id multo risit magis dixitque, anum iam procul dubio delirare. Mulier ibidem statim tris alios libros exussit atque id ipsum denuo placide rogat, ut tris reliquos eodem illo pretio emat. Tarquinius ore iam serio atque attentiore animo fit, eam constantiam confidentiamque non insuper habendam intellegit, libros tris reliquos mercatur nihilo minore pretio quam quod erat petitum pro omnibus. Sed eam mulierem tunc a Tarquinio digressam postea nusquam loci visam constitit. Libri tres, in sacrarium conditi, 'Sibyllini' appellati; ad eos quasi ad oraculum quindecimviri adeunt, cum di immortales publice consulendi sunt.

---

2. *Venundare:* 'to sell.'

5. *Foculum:* 'a brazier.'

6. *Deurit:* 'burned'; cf. *exussit*, l. 10.

6. *Ecquid:* 'whether.'

9. *Delirare:* 'was mad.'

10. *Denuo:* (*de novo*); 'anew,' 'again.'

13. *Non insuper habendam:* 'were not to be made light of.'

16. *Nusquam loci:* 'nowhere in the world.'

16. *Constitit:* 'it was an established fact.'

18. *Quindecimviri:* the fifteen custodians of these books, a permanent priestly college.

19. *Publice:* 'on behalf of the state.'

5. (N. A. I. XXIII.)

Quis fuerit Papirius Praetextatus; quae istius causa cognomenti sit; historiaque ista omnis super eodem Papirio cognitu iucunda.

Historia de Papirio Praetextato dicta scriptaque est a M. Catone in oratione, qua usus est ad milites contra Galbam, cum multa quidem venustate atque luce atque munditia verborum. Ea Catonis verba huic prorsus commentario indidissem, si libri copia fuisset id temporis, cum haec dictavi. Quod si non virtutes dignitatesque verborum, sed rem ipsam scire quaeris, res ferme ad hunc modum est: Mos antea senatoribus Romae fuit, in curiam cum praetextatis filiis introire. Tum, cum in senatu res maior quaepiam consultata eaque in diem posterum prolata est placuitque, ut eam rem, super qua tractavissent, ne quis enuntiaret priusquam decreta esset, mater Papirii pueri, qui cum parente suo in curia fuerat, percontata est filium, quidnam in senatu patres egissent. Puer respondit, tacendum esse neque id dici licere. Mulier fit audiendi cupidior;

6. *M. Catone:* the famous censor, 234–149 B.C.

6. *Usus est:* 'delivered.'

7. *Galbam:* Ser. Sulpicius Galba treacherously massacred the Lusitanians who had surrendered to him, and was brought to trial in 149 B.C., but, though vigorously denounced by Cato, was acquitted.

7. *Venustate, luce, munditia:* 'charm, brilliancy, elegance.'

9. *Libri copia:* 'opportunity to consult the book.'

12. *Antea:* 'in former times.'

13. *Praetextatis:* still wearing the purple-edged toga of childhood, that is, usually, under seventeen years of age.

14. *Maior:* 'important.'

15. *Prolata:* 'postponed,' 'adjourned.'

17. *Parente:* 'father.'

18. *Percontata est:* 'asked.'

secretum rei et silentium pueri animum eius ad inquirendum everberat: quaerit igitur compressius violentiusque. Tum puer matre urgente lepidi atque festivi mendacii consilium capit. Actum in senatu dixit, utrum videretur utilius exque republica esse, unusne ut duas uxores haberet, an ut una apud duos nupta esset. Hoc illa ubi audivit, animus compavescit, domo trepidans egreditur, ad ceteras matronas adfert. Pervenit ad senatum postridie matrum familias caterva. Lacrimantes atque obsecrantes orant, una potius ut duobus nupta fieret quam ut uni duae. Senatores ingredientes in curiam, quae illa mulierum intemperies et quid sibi postulatio istaec vellet, mirabantur. Puer Papirius in medium curiae progressus, quid mater audire institisset, quid ipse matri dixisset, rem, sicut fuerat, denarrat. Senatus fidem atque ingenium pueri exosculatur, consultum facit, uti posthac pueri cum patribus in curiam ne introeant, praeter ille unus Papirius, atque puero postea cognomentum honoris gratia inditum 'Praetextatus' ob tacendi loquendique in aetate praetextae prudentiam.

2. *Everberat:* 'stimulates.'

3. *Lepidi atque festivi:* 'clever and witty.'

8. *Adfert:* 'reports.'

12. *Sibi . . . vellet:* 'meant.'

15. *Rem:* appositive to the two *quid* clauses.

16. *Exosculatur:* 'praises highly.'

16. *Consultum:* 'a decree.'

18. *Praeter:* adverb.

19. *Inditum:* 'conferred,' 'bestowed.'

6. (N. A. I. xxiv.)

Tria epigrammata trium veterum poetarum, Naevii, Plauti, Pacuvii, quae facta ab ipsis sepulcris eorum incisa sunt.

Trium poetarum inlustrium epigrammata, Cn. Naevii, Plauti, M. Pacuvii, quae ipsi fecerunt et incidenda sepulcro suo reliquerunt, nobilitatis eorum gratia et venustatis scribenda in his commentariis esse duxi.

Epigramma Naevi plenum superbiae Campanae, quod testimonium esse iustum potuisset, nisi ab ipso dictum esset:

Immórtalés mortáles sí forét fas flére,
Flerént divaé Caménae Naéviúm poétam.
Itáque póstquam est Órchi tráditús thesaúro,
Oblíti súnt Romaé loquiér linguá Latína.

Epigramma Plauti, quod dubitassemus an Plauti foret, nisi a M. Varrone positum esset in libro de poetis primo:

Postquam est mortem aptus Plautus, Comoedia luget,
Scaena est deserta, dein Risus, Ludus Iocusque
Et Numeri innumeri simul omnes conlacrimarunt.

---

2. *Epigrammata*: 'inscriptions,' 'epitaphs.'

4. *Cn. Naevii*: circa 270–199 B.C.; a famous dramatic and epic poet.

5. *Plauti*: 254–184 B.C., the greatest Roman comic poet.

5. *M. Pacuvii*: circa 220–132 B.C., an eminent tragic poet.

5. *Incidenda*: 'to be carved upon.'

11. *Si foret fas*: 'if it were right.'

12. *Camenae*: prophetic nymphs, often inaccurately identified with the Muses.

13. *Orchi*: Orc(h)us, Pluto, Hades, are different names of the god of the lower world.

14. *Loquier*: archaic for *loqui*.

20. *Numeri innumeri*: 'unmetrical verses'; the expression is not satisfactorily explained.

Epigramma Pacuvii verecundissimum et purissimum dignumque eius elegantissima gravitate :

Aduléscens, tametsi próperas, te hoc saxúm rogat,
Vt sése aspicias, deínde quod scriptum ést legas.
Hic súnt poetae Pácuvi Marcí sita
Ossa. Hóc volebam néscius ne essés. Vale.

7. (N. A. II. 1.)

Quo genere solitus sit philosophus Socrates exercere patientiam corporis; deque eiusdem viri temperantia.

Inter labores voluntarios et exercitia corporis ad fortuitas patientiae vices firmandi id quoque accepimus Socraten facere insuevisse : stare solitus Socrates dicitur pertinaci statu perdius atque pernox a summo lucis ortu ad solem alterum orientem inconivens, immobilis, isdem in vestigiis et ore atque oculis eundem in locum directis cogitabundus, tamquam quodam secessu mentis atque animi facto a corpore. Quam rem cum Favorinus de fortitudine eius viri ut pleraque disserens attigisset, 'Πολλάκις' inquit 'ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον εἱστήκει ἀστραβέστερος τῶν πρέμνων.'

---

1. *Purissimum :* 'most chaste,' 'simplest.'

6. *Hoc :* accusative, as if *nescius . . . esses* were *nescires.*

11. *Vices :* 'occasions.'

13. *Perdius atque pernox :* 'all day and all night.'

13. *A summo lucis ortu :* 'from earliest dawn.'

14. *Inconivens :* 'without winking.'

17. *Favorinus :* see note on p. 1, l. 2.

19. Πολλάκις, etc. : 'often he stood from sun to sun more rigid than the tree trunks.'

Temperantia quoque fuisse eum tanta traditum est, ut omnia fere vitae suae tempora valitudine inoffensa vixerit. In illius etiam pestilentiae vastitate, quae in belli Peloponnensiaci principis Atheniensium civitatem internecivo genere morbi depopulata est, is parcendi moderandique rationibus dicitur et a voluptatum labe cavisse et salubritates corporis retinuisse, ut nequaquam fuerit communi omnium cladi obnoxius.

8. (N. A. II. v.)

Quam lepide signateque dixerit Favorinus philosophus, quid intersit inter Platonis et Lysiae orationem.

Favorinus de Lysia et Platone solitus dicere est: 'Si ex Platonis' inquit 'oratione verbum aliquod demas mutesve atque id commodatissime facias, de elegantia tamen detraxeris; si ex Lysiae, de sententia.'

9. (N. A. II. xi.)

De Sicinio Dentato egregio bellatore multa memoratu digna.

L. Sicinium Dentatum, qui tribunus plebi fuit Sp. Tarpeio, A. Aternio consulibus, scriptum est in libris

---

3. *Vastitate:* 'havoc.'
4. *Principis = principiis.*
5. *Internecivo:* 'deadly.'
6. *Labe:* 'stain,' 'defilement.'
8. *Obnoxius:* 'susceptible.'
10. *Quam lepide signateque:* 'with what pointed elegance.'
10. *Favorinus:* see note on p. 1, l. 2.
11. *Platonis et Lysiae:* Lysias the orator was a younger contemporary of Plato.
14. *Commodatissime:* 'with the utmost skill.'
18. *Sp. Tarpeio . . . consulibus:* in 454 B.C. Sicinius was murdered by order of the decemvirs in 450 B.C.

annalibus plus quam credi debeat strenuum bellatorem fuisse nomenque ei factum ob ingentem fortitudinem appellatumque esse Achillem Romanum. Is pugnasse in hostem dicitur centum et viginti proeliis, cicatricem aversam nullam, adversas quinque et quadraginta tulisse, coronis donatus esse aureis octo, obsidionali una, muralibus tribus, civicis quattuordecim, torquibus tribus et octoginta, armillis plus centum sexaginta, hastis duodeviginti; phaleris item donatus est quinquies viciesque; spolia militaria habuit multiiuga, in his provocatoria pleraque; triumphavit cum imperatoribus suis triumphos novem.

10. (N. A. II. xxix.)

Apologus Aesopi Phrygis memoratu non inutilis.

Aesopus ille e Phrygia fabulator haut inmerito sapiens existimatus est, cum, quae utilia monitu suasuque erant, non severe neque imperiose praecepit et censuit, ut philosophis mos est, sed festivos delectabilesque apologos

---

5. *Aversam:* 'on his back.'

5. *Adversas:* 'in front.'

6. *Obsidionali:* for valor in a siege.

6. *Muralibus:* for first scaling an enemy's walls.

7. *Civicis:* for saving the life of a citizen.

7. *Torquibus:* twisted 'collars' or 'necklaces.'

8. *Armillis:* 'bracelets.'

8. *Hastis:* a *hasta pura*, a spear without the iron head, was a military decoration.

9. *Phaleris:* smooth, shining discs of metal, or 'bosses.'

10. *Multiiuga:* 'manifold.'

10. *Provocatoria:* given to one who had challenged and slain an enemy.

15. *Aesopus:* the most famous fabulist of antiquity, hence *ille*, 'the well known.' He lived about 570 B.C.

17. *Imperiose:* 'by way of command.'

18. *Festivos:* 'witty.'

commentus, res salubriter ac prospicienter animadversas in mentes animosque hominum cum audiendi quadam inlecebra induit. Velut haec eius fabula de aviculae nidulo lepide atque iucunde promonet, spem fiduciamque rerum, quas efficere quis possit, haut umquam in alio, sed in semetipso habendam. 'Avicula' inquit 'est parva, nomen est cassita. Habitat nidulaturque in segetibus, id ferme temporis, ut appetat messis pullis iam iam plumantibus. Ea cassita in sementes forte congesserat tempestiviores; propterea frumentis flavescentibus pulli etiam tunc involucres erant. Dum igitur ipsa iret cibum pullis quaesitum, monet eos, ut, si quid ibi rei novae fieret dicereturve, animadverterent idque uti sibi, ubi redisset, nuntiarent. Dominus postea segetum illarum filium adulescentem vocat et 'Videsne' inquit 'haec ematuruisse et manus iam postulare? idcirco die crastino, ubi primum diluculabit, fac amicos eas et roges, veniant operamque mutuam dent et messim hanc nobis adiuvent.' Haec ubi ille dixit, et discessit. Atque ubi redit cassita, pulli tremibundi, trepiduli circumstrepere orareque matrem, ut iam statim properet inque alium locum sese asportet: 'Nam dominus' inquiunt 'misit, qui

3. *Induit:* 'instilled.'

3. *Aviculae:* diminutive of *avis.*

7. *Cassita:* 'tufted or crested lark.'

7. *Segetibus:* 'standing grain.'

8. *Id ferme temporis:* 'at such a time, as a rule.'

8. *Appetat:* 'approaches.'

8. *Messis:* 'the harvest.'

8. *Pullis:* 'the young birds.'

8. *Iam, iam:* strengthened form of *iam.*

9. *Sementes . . . tempestiviores:* 'a crop that ripened earlier than usual.'

9. *Congesserat:* 'had built.'

16. *Die crastino:* 'to-morrow.'

17. *Diluculabit:* 'it dawns.'

17. *Fac . . . eas:* 'go.'

18. *Mutuam dent:* 'lend.'

20. *Trepiduli:* 'in a flutter of excitement.'

amicos roget, uti luce oriente veniant et metant.' Mater iubet eos otioso animo esse: 'Si enim dominus' inquit 'messim ad amicos reicit, crastino seges non metetur neque necessum est, hodie uti vos auferam.' 'Die' inquit 'postero mater in pabulum volat. Dominus, quos rogaverat, opperitur. Sol fervit, et fit nihil; it dies, et amici nulli eunt. Tum ille rursum ad filium 'Amici isti magnam partem' inquit 'cessatores sunt. Quin potius imus et cognatos adfinesque nostros oramus, ut assint cras tempori ad metendum?' Itidem hoc pulli pavefacti matri nuntiant. Mater hortatur, ut tum quoque sine metu ac sine cura sint, cognatos adfinesque nullos ferme tam esse obsequibiles ait, ut ad laborem capessendum nihil cunctentur et statim dicto oboediant: 'Vos modo' inquit 'advertite, si modo quid denuo dicetur.' Alia luce orta avis in pastum profecta est. Cognati et adfines operam, quam dare rogati sunt, supersederunt. Ad postremum igitur dominus filio 'Valeant' inquit 'amici cum propinquis. Afferes primo luci falces duas; unam egomet mihi et tu tibi capies alteram et frumentum nosmetipsi manibus nostris cras metemus.' Id ubi ex pullis dixisse dominum mater audivit, 'Tempus' inquit 'est cedendi et abeundi; fiet nunc dubio procul quod futurum dixit. In ipso enim iam vertitur cuia res est, non in alio, unde petitur.' Atque ita cassita nidum migravit, seges a domino demessa est.

4. *Inquit:* sc. *Aesopus.*

7. *Magnam partem . . . cessatores:* 'very tardy indeed.'

8. *Quin:* 'why . . . not?'

13. *Obsequibiles:* 'obliging.'

17. *Supersederunt:* 'refrained from.'

18. *Valeant:* 'good-bye to.'

23. *Dubio procul:* 'without doubt.'

24. *Vertitur:* 'depends.'

24. *Cuia:* possessive adjective from *qui.*

Haec quidem est Aesopi fabula de amicorum et propinquorum levi plerumque et inani fiducia. Sed quid aliud sanctiores libri philosophorum monent quam ut in nobis tantum ipsis nitamur, alia autem omnia, quae extra nos extraque nostrum animum sunt, neque pro nostris neque pro nobis ducamus? Hunc Aesopi apologum Q. Ennius in satiris scite admodum et venuste versibus quadratis composuit. Quorum duo postremi isti sunt, quos habere cordi et memoriae operae pretium esse hercle puto:

Hóc erit tibi árgumentum sémper in promptú situm:
Né quid expectés amicos, quód tute agere póssies.

11. (N. A. III. iv.)

Quod P. Africano et aliis tunc viris nobilibus ante aetatem senectam barbam et genas radere mos patrius fuit.

In libris, quos de vita P. Scipionis Africani compositos legimus, scriptum esse animadvertimus, P. Scipioni, Pauli filio, postquam de Poenis triumphaverat censorque

---

3. *Sanctiores:* 'graver.'

6. *Q. Ennius:* 239–169 B.C., called the "father of Roman poetry."

7. *Scite:* 'finely.'

7. *Versibus quadratis:* verses of eight feet, four trochaic dipods.

9. *Operae pretium:* 'worth while.'

12. *Possies:* archaic for *possis.*

14. *P. Africano:* Scipio Africanus the Elder, conqueror of Hannibal, who inaugurated the practice of shaving daily. The emperor Hadrian restored the fashion of wearing the beard.

15. *Radere:* 'to shave.'

18. *Pauli filio:* Scipio Aemilianus, the adoptive grandson of Africanus the Elder.

18. *De Poenis triumphaverat:* in B.C. 146, after the destruction of Carthage.

18. *Censorque fuerat:* in 142 B.C.

fuerat, diem dictum esse ad populum a Claudio Asello tribuno plebis, cui equum in censura ademerat, eumque, cum esset reus, neque barbam desisse radi neque non candida veste uti neque fuisse cultu solito reorum. Sed cum in eo tempore Scipionem maiorem quadraginta annorum fuisse constaret, quod de barba rasa ita scriptum esset mirabamur. Comperimus autem ceteros quoque in isdem temporibus nobiles viros barbam in eiusmodi aetate rasitavisse, idcircoque plerasque imagines veterum, non admodum senum, sed in medio aetatis, ita factas videmus.

12. (N. A. III. vi.)

De vi atque natura palmae arboris, quod lignum ex ea ponderibus positis renitatur.

Per hercle rem mirandam Aristoteles in septimo problematorum et Plutarchus in octavo symposiacorum dicit. 'Si super palmae' inquiunt 'arboris lignum magna pondera imponas ac tam graviter urgeas oneresque, ut magnitudo oneris sustineri non queat, non deorsum palma cedit nec intra flectitur, sed adversus pondus

1. *Diem . . . populum:* 'that he had been cited to appear for trial before the people.' He was accused of *maiestas* in 139 B.C., when about 46 years of age.

2. *Equum . . . ademerat:* i.e. had deprived of his rank as a knight.

3. *Barbam . . . non candida veste*, etc.: it was customary for accused persons to neglect their beards, and to wear dark or soiled clothing to excite the compassion of the public.

9. *Imagines:* e.g. busts and medals or coins.

15. *Per . . . mirandam:* tmesis.

19. *Deorsum: devorsum,* 'downwards.'

resurgit et sursum nititur recurvaturque;' 'Propterea' inquit Plutarchus 'in certaminibus palmam signum esse placuit victoriae, quoniam ingenium ligni eiusmodi est, ut urgentibus opprimentibusque non cedat.'

13. (N. A. III. vii.)

Historia ex annalibus sumpta de Q. Caedicio tribuno militum; verbaque ex originibus M. Catonis apposita, quibus Caedici virtutem cum Spartano Leonida aequiperat.

Pulcrum, dii boni, facinus Graecarumque facundiarum magniloquentia condignum M. Cato libris originum de Q. Caedicio tribuno militum scriptum reliquit.

Id profecto est ad hanc ferme sententiam: Imperator Poenus in terra Sicilia, bello Carthaginiensi primo, obviam Romano exercitu progreditur, colles locosque idoneos prior occupat. Milites Romani, uti res nata est, in locum insinuant fraudi et perniciei obnoxium. Tribunus ad consulem venit, ostendit exitium de loci importunitate et hostium circumstantia maturum. 'Censeo,' inquit 'si rem servare vis, faciundum, ut quadringentos aliquos milites ad verrucam illam,' sic enim Cato locum editum asperumque appellat, 'ire iubeas, eamque uti occupent imperes horterisque; hostes profecto ubi id

1. *Sursum : subvorsum*, 'upwards.'

7. *Ex originibus : Origines* was the title of an important historical work by Cato the Censor.

14. *Exercitu :* old dative.

15. *Uti res nata est :* 'as it happened.'

16. *Insinuant :* 'made their way into.'

16. *Obnoxium :* i.e. 'where they were exposed.'

20. *Verrucam illam :* 'yonder hillock,' lit. 'wart.'

viderint, fortissimus quisque et promptissimus ad occursandum pugnandumque in eos praevertentur unoque illo negotio sese alligabunt atque illi omnes quadringenti procul dubio obtruncabuntur. Tunc interea occupatis in ea caede hostibus tempus exercitus ex hoc loco educendi habebis. Alia nisi haec salutis via nulla est.' Consul tribuno respondit, consilium quidem istud aeque providens sibi viderier; 'Sed istos' inquit 'milites quadringentos ad eum locum in hostium cuneos quisnam erit qui ducat?' 'Si alium' inquit tribunus 'neminem repperis, me licet ad hoc periculum utare; ego hanc tibi et reipublicae animam do.' Consul tribuno gratias laudesque agit. Tribunus et quadringenti ad moriendum proficiscuntur. Hostes eorum audaciam demirantur, quorsum ire pergant, in expectando sunt. Sed ubi apparuit, ad eam verrucam occupandam iter intendere, mittit adversum illos imperator Carthaginiensis peditatum equitatumque, quos in exercitu viros habuit strenuissimos. Romani milites circumveniuntur, circumventi repugnant; fit proelium diu anceps. Tandem superat multitudo. Quadringenti omnes cum uno perfossi gladiis aut missilibus operti cadunt. Consul interim, dum ibi pugnatur, se in locos tutos atque editos subducit.

Sed quod illi tribuno, duci militum quadringentorum, divinitus in eo proelio usus venit, non iam nostris, sed ipsius Catonis verbis subiecimus: Dii inmortales tribuno militum fortunam ex virtute eius dedere. Nam ita

3. *Sese alligabunt*: 'will involve themselves.'

8. *Viderier*: archaic for *videri*.

9. *Cuneos*: 'masses,' 'columns.'

21. *Omnes cum uno*: 'all to a man.'

25. *Usus venit*: 'befell,' 'happened to.'

evenit: cum saucius multifariam ibi factus esset, tamen vulnus capiti nullum evenit, eumque inter mortuos, defetigatum vulneribus atque quod sanguen eius defluxerat, cognovere. Eum sustulere, isque convaluit, saepeque post illa operam reipublicae fortem atque strenuam praehibuit illoque facto, quod illos milites subduxit, exercitum ceterum servavit. Sed idem benefactum quo in loco ponas, nimium interest. Leonides Laco laudatur, qui simile apud Thermopylas fecit. Propter eius virtutes omnis Graecia gloriam atque gratiam praecipuam claritudinis inclitissimae decoravere monumentis: signis, statuis, elogiis, historiis aliisque rebus gratissimum id eius factum habuere; at tribuno militum parva laus pro factis relicta, qui idem fecerat atque rem servaverat.

Hanc Q. Caedici tribuni virtutem M. Cato tali suo testimonio decoravit. Claudius autem Quadrigarius annali tertio non Caedicio nomen fuisse ait, sed Laberio.

14. (N. A. III. VIII.)

Litterae eximiae consulum C. Fabricii et Q. Aemilii ad regem Pyrrum a Q. Claudio scriptore historiarum in memoriam datae.

Cum Pyrrus rex in terra Italia esset et unam atque

3. *Quod sanguen eius defluxerat:* construe with *defetigatum*, not with *cognovere; sanguen*, neuter ante-classical form of *sanguis*.

5. *Post illa:* archaic for *postea*.

16. *Claudius Quadrigarius:* a Roman annalist, in the first century B.C.

19. *C. Fabricii:* see note on p. 1, l. 7.

19. *Q. Aemilii:* his cognomen was *Papus;* colleague of Fabricius in the consulship, 278 B.C.

20. *Pyrrum:* king of Epirus, who invaded Italy (280 B.C.), was much admired by the Romans as a brave and chivalrous foe.

20. *Q. Claudio:* see note on l. 16.

21. *Unam atque alteram pug-*

alteram pugnas prospere pugnasset satisque agerent Romani et pleraque Italia ad regem descivisset, tum Ambraciensis quispiam Timochares, regis Pyrri amicus, ad C. Fabricium consulem furtim venit ac praemium petivit et, si de praemio conveniret, promisit, regem venenis necare, idque facile esse factu dixit, quoniam filius suus pocula in convivio regi ministraret. Eam rem Fabricius ad senatum scripsit. Senatus ad regem legatos misit mandavitque, ut de Timochare nihil proderent, sed monerent, uti rex circumspectius ageret atque a proximorum insidiis salutem tutaretur. Hoc ita, uti diximus, in Valeri Antiatis historia scriptum est. Quadrigarius autem in libro tertio non Timocharem, sed Niciam adisse ad consulem scripsit, neque legatos a senatu missos, sed a consulibus, et Pyrrum populo Romano laudes atque gratias scripsisse captivosque omnes, quos tum habuit, vestivisse et reddidisse.

Consules tum fuerunt C. Fabricius et Q. Aemilius. Litteras, quas ad regem Pyrrum super ea causa miserunt, Claudius Quadrigarius scripsit fuisse hoc exemplo:

Consules Romani salutem dicunt Pyrro regi.

Nos pro tuis iniuriis continuis animo tenus commoti inimiciter tecum bellare studemus. Sed communis exempli et fidei ergo visum, ut te salvum velimus, et esset, quem armis vincere possemus. Ad nos venit Nicias

---

nas: Heraclea, 280 B.C., and Asculum, 279 B.C.

1. *Satisque agerent:* 'had their hands full.'

2. *Descivisset:* 'had deserted.'

11. *Valeri Antiatis:* 'Valerius of Antium,' a Roman annalist, about 80 B.C.

22. *Animo tenus commoti:* 'stirred to the bottom of our souls.'

24. *Ergo:* 'for the sake of'; construe with *exempli* and *fidei*.

familiaris tuus, qui sibi praemium a nobis peteret, si te clam interfecisset. Id nos negavimus velle, neve ob eam rem quicquam commodi expectaret, et simul visum est, ut te certiorem faceremus, ne quid eiusmodi, si accidisset, nostro consilio civitates putarent factum, et quod nobis non placet pretio aut praemio aut dolis pugnare. Tu, nisi caves, iacebis.

15. (N. A. III. IX.)

Quis et cuiusmodi fuerit qui in proverbio fertur equus Seianus; et qualis color equorum sit, qui 'spadices' vocantur; deque istius vocabuli ratione.

Gavius Bassus in commentariis suis, item Iulius Modestus in secundo quaestionum confusarum historiam de equo Seiano tradunt dignam memoria atque admiratione: Gnaeum Seium quempiam scribam fuisse eumque habuisse equum natum Argis in terra Graecia, de quo fama constans esset, tamquam de genere equorum progenitus foret, qui Diomedis Thracis fuissent, quos Hercules, Diomede occiso, e Thracia Argos perduxisset. Eum equum fuisse dicunt magnitudine invisitata, cervice

7. *Iacebis:* 'you are a dead man.'

9. *Seianus:* 'belonging to Seius.'

12. *Gavius Bassus:* a Roman grammarian of the Augustan age.

12. *Iulius Modestus:* a grammarian of the first century A.D.

13. *Confusarum:* 'miscellaneous.'

16. *Argis:* Argos, since the time of Homer, had been famous for its breed of horses.

17. *Constans:* 'unanimous.'

18. *Diomedis Thracis:* this king kept mares which fed upon human flesh; one of the labors of Hercules was to capture them.

20. *Invisitata:* 'unprecedented.'

ardua, colore poeniceo, flora et comanti iuba, omnibusque aliis equorum laudibus quoque longe praestitisse; sed eundem equum tali fuisse fato sive fortuna ferunt, ut quisquis haberet eum possideretque, ut is cum omni domo, familia fortunisque omnibus suis ad internecionem deperiret. Itaque primum illum Gnaeum Seium, dominum eius, a M. Antonio, qui postea triumvirum reipublicae constituendae fuit, capitis damnatum, miserando supplicio affectum esse; eodem tempore Cornelium Dolabellam consulem in Syriam proficiscentem fama istius equi adductum Argos devertisse cupidineque habendi eius exarsisse emisseque eum sestertiis centum milibus; sed ipsum quoque Dolabellam in Syria bello civili obsessum atque interfectum esse; mox eundem equum, qui Dolabellae fuerat, C. Cassium, qui Dolabellam obsederat, abduxisse. Eum Cassium postea satis notum est victis partibus fusoque exercitu suo miseram mortem oppetisse, deinde post Antonium post interitum Cassii parta victoria equum illum nobilem Cassi requisisse et, cum eo potitus esset, ipsum quoque postea victum atque desertum, detestabili exitio interisse. Hinc proverbium de hominibus calamitosis ortum dicique solitum: 'Ille homo habet equum Seianum.'

---

1. *Poeniceo:* 'dark red,' 'bay.'

1. *Flora et comanti iuba:* 'with long bright mane.'

5. *Ad internecionem:* 'utterly.'

9. *Cornelium Dolabellam:* son-in-law of Cicero, consul in 44 B.C.

11. *Argos devertisse:* 'stopped on the way at Argos.'

12. *Sestertiis centum milibus:* between $4000 and $5000.

15. *C. Cassium:* one of the assassins of Julius Caesar.

15. *Obsederat:* at Laodicea, 43 B.C.

17. *Miseram mortem:* he caused one of his own slaves to kill him after the battle of Philippi, 42 B.C.

18. *Post . . . post:* the first is an adverb, the second a preposition.

20. *Victum:* at Actium, 31 B.C.

Eadem sententia est illius quoque veteris proverbii, quod ita dictum accepimus: 'aurum Tolosanum.' Nam cum oppidum Tolosanum in terra Gallia Quintus Caepio consul diripuisset multumque auri in eius oppidi templis fuisset, quisquis ex ea direptione aurum attigit misero cruciabilique exitu periit.

Hunc equum Gavius Bassus vidisse se Argis refert haut credibile pulcritudine vigoreque et colore exuberantissimo.

Quem colorem nos, sicuti dixi, 'poeniceum' dicimus, Graeci partim '*φοίνικα*,' alii '*σπάδικα*' appellant, quoniam palmae termes ex arbore cum fructu avulsus 'spadix' dicitur.

16. (N. A. III. XIII.)

Quod Demosthenes etiamtum adulescens, cum Platonis philosophi discipulus foret, audito forte Callistrato rhetore in contione populi destitit a Platone et sectatus Callistratum est.

Hermippus hoc scriptum reliquit, Demosthenen admodum adulescentem ventitare in Academiam Platonemque audire solitum. 'Atque is' inquit 'Demosthenes domo egressus, ut ei mos erat, cum ad Platonem pergeret complurisque e populo concurrentes videret, percontatur eius rei causam cognoscitque, currere eos auditum

4. *Diripuisset*: 'had pillaged.'

12. *Termes*: a bough cut from a tree.

12. *Spadix*: a palm branch broken off with its fruit.

16. *Callistrato*: an Athenian orator.

18. *Hermippus*: a historian of Smyrna.

19. *Academiam*: the garden, in the suburbs of Athens, where Plato taught, and from which the Academic School of philosophy was named.

Callistratum. Is Callistratus Athenis orator in republica fuit, quos illi 'δημαγωγοὺς' appellant. Visum est paulum devertere experirique, an digna auditio tanto properantium studio foret. Venit' inquit 'atque audit Callistratum, nobilem illam τὴν περὶ Ὠρωποῦ δίκην dicentem, atque ita motus et demultus et captus est, ut Callistratum iam inde sectari coeperit, Academiam cum Platone reliquerit.'

17. (N. A. III. xv.)

Extare in litteris perque hominum memorias traditum, quod repente multis mortem attulit gaudium ingens insperatum interclusa anima et vim magni novique motus non sustinente.

Cognito repente insperato gaudio expirasse animam refert Aristoteles philosophus Polycritam, nobilem feminam Naxo insula. Philippides quoque, comoediarum poeta haut ignobilis, aetate iam edita, cum in certamine poetarum praeter spem vicisset et laetissime gauderet, inter illud gaudium repente mortuus est. De Rodio etiam Diagora celebrata historia est. Is Diagoras tris filios adulescentes habuit, unum pugilem, alterum pancratiasten, tertium luctatorem. Eos omnis vidit vincere

5. Ὠρωποῦ: Oropus, a border town, was long an object of contention between the Athenians and Boeotians. This speech was delivered in 366 B.C.

6. *Demultus*: 'melted.'

12. *Vim*: 'the shock.'

15. *Naxo*: ablative of origin.

15. *Philippides*: a poet of the New Comedy at Athens, about 300 B.C.

16. *Edita*: 'advanced.'

20. *Pugilem*: 'a boxer.'

20. *Pancratiasten*: 'all round athlete,' the *pancratium* included both wrestling and boxing.

21. *Luctatorem*: 'a wrestler.'

coronarique Olympiae eodem die et, cum ibi eum tres adulescentes amplexi coronis suis in caput patris positis saviarentur, cum populus gratulabundus flores undique in eum iaceret, ibidem in stadio inspectante populo in osculis atque in manibus filiorum animam efflavit.

Praeterea in nostris annalibus scriptum legimus, qua tempestate apud Cannas exercitus populi Romani caesus est, anum matrem nuntio de morte filii allato, luctu atque maerore affectam esse; sed is nuntius non verus fuit atque is adulescens non diu post ex ea pugna in urbem redit, anus repente filio viso copia atque turba et quasi ruina incidentis inopinati gaudii oppressa exanimataque est.

18. (N. A. IV. viii.)

Quid C. Fabricius de Cornelio Rufino homine avaro dixerit, quem, cum odisset inimicusque esset, designandum tamen consulem curavit.

Fabricius Luscinus magna gloria vir magnisque rebus gestis fuit. P. Cornelius Rufinus manu quidem strenuus et bellator bonus militarisque disciplinae peritus admodum fuit, sed furax homo et avaritia acri erat. Hunc Fabricius non probabat neque amico utebatur osusque eum morum causa fuit. Sed cum in temporibus rei

---

3. *Saviarentur*: 'were kissing.'

7. *Apud Cannas*: the great overthrow of the Romans by Hannibal, 216 B.C.

8. *Anum*: 'aged,' 'an old woman.'

15. *C. Fabricius*: see note on p. 1, l. 7.

15. *Rufino*: consul 290 and 277 B.C., dictator, 276 B.C.

21. *Furax*: 'thieving,' 'dishonest.'

22. *Osusque . . . fuit*: 'hated.'

23. *Morum causâ*: 'on account of his character.'

difficillimis consules creandi forent et is Rufinus peteret consulatum competitoresque eius essent inbelles quidam et futtiles, summa ope adnixus est Fabricius, uti Rufino consulatus deferretur. Eam rem plerisque admirantibus, quod hominem avarum, cui esset inimicissimus, creari consulem peteret, 'Malo,' inquit 'civis me compilet, quam hostis vendat.'

Hunc Rufinum postea bis consulatu et dictatura functum censor Fabricius senatu movit ob luxuriae notam, quod decem pondo libras argenti facti haberet. Id autem, quod supra scripsi, Fabricium de Cornelio Rufino ita, uti in pleraque historia scriptum est, dixisse, M. Cicero non aliis a Fabricio, sed ipsi Rufino, gratias agenti, quod ope eius designatus esset, dictum esse refert in libro secundo de oratore.

19. (N. A. IV. XVIII.)

De P. Africano superiore sumpta quaedam ex annalibus memoratu dignissima.

Scipio Africanus antiquior quanta virtutum gloria praestiterit et quam fuerit altus animi atque magnificus et qua sui conscientia subnixus, plurimis rebus,

3. *Futtiles:* 'untrustworthy,' 'worthless.'

6. *Compilet:* 'plunder,' 'rob.'

9. *Notam:* the censors were required to give in writing their reasons for the expulsion of a member from the senate: this was the *nota*, on the *census* list.

10. *Decem pondo libras:* 'ten pounds.'

10. *Argenti facti:* 'plate,' literally, 'wrought silver.'

17. *P. Africano superiore:* Scipio Africanus the Elder, conqueror of Hannibal.

19. *Antiquior:* 'the elder.'

20. *Altus animi:* 'high spirited.'

quae dixit quaeque fecit, declaratum est. Ex quibus sunt haec duo exempla eius fiduciae atque exuperantiae ingentis.

Cum M. Naevius tribunus plebis accusaret eum ad populum diceretque, accepisse a rege Antiocho pecuniam, ut condicionibus gratiosis et mollibus pax cum eo populi Romani nomine fieret et quaedam item alia crimini daret indigna tali viro, tum Scipio pauca praefatus, quae dignitas vitae suae atque gloria postulabat, 'Memoria,' inquit 'Quirites, repeto, diem esse hodiernum, quo Hannibalem Poenum imperio vestro inimicissimum magno proelio vici in terra Africa pacemque et victoriam vobis peperi spectabilem. Non igitur simus adversum deos ingrati et, censeo, relinquamus nebulonem hunc, eamus hinc protinus Iovi optimo maximo gratulatum.' Id cum dixisset, avertit et ire ad Capitolium coepit. Tum contio universa, quae ad sententiam de Scipione ferendam convenerat, relicto tribuno Scipionem in Capitolium comitata atque inde ad aedes eius cum laetitia et gratulatione sollemni prosecuta est. Fertur etiam oratio, quae videtur habita eo die a Scipione, et qui dicunt eam non veram, non eunt infitias, quin haec quidem verba fuerint, quae dixi, Scipionis.

2. *Exuperantiae* : 'superiority.'

4. *M. Naevius*: tribune 185 B.C.

5. *Antiocho* : king of Syria, defeated by the Scipios in the battle of Magnesia, 190 B.C.

6. *Gratiosis*: 'too favorable.'

10. *Memoria . . . repeto* : 'I recall.'

12. *Vici* : at the battle of Zama, 202 B.C.

13. *Non*: for *ne*.

14. *Adversum* : 'towards.'

14. *Nebulonem* : 'worthless fellow.'

15. *Protinus* : 'straightway.'

17. *Ad sententiam . . . ferendam* : 'to pass judgment.'

22. *Eunt infitias* : 'deny.'

Item aliud est factum eius praeclarum. Petilii quidam tribuni plebis a M., ut aiunt, Catone, inimico Scipionis, comparati in eum atque inmissi, desiderabant in senatu instantissime, ut pecuniae Antiochinae praedaeque in eo bello captae rationem redderet: fuerat enim L. Scipioni Asiatico, fratri suo, imperatori in ea provincia legatus. Ibi Scipio exurgit et, prolato e sinu togae libro, rationes in eo scriptas esse dixit omnis pecuniae omnisque praedae; allatum, ut palam recitaretur et ad aerarium deferretur. 'Sed enim id iam non faciam' inquit 'nec me ipse afficiam contumelia,' eumque librum statim coram discidit suis manibus et concerpsit, aegre passus, quod cui salus imperii ac reipublicae accepta ferri deberet rationem pecuniae praedatae posceretur.

20. (N. A. V. II.)

Super equo Alexandri regis, qui Bucephalas appellatus est.

Equus Alexandri regis et capite et nomine 'Bucepha-

1. *Petilii:* tribunes 187 B.C.

2. *Catone:* see note on p. 6, l. 6.

3. *Comparati in eum et inmissi:* 'procured and set on him.'

3. *Desiderabant:* 'kept demanding.'

4. *Eo bello:* the Syrian war, 192–190 B.C.

5. *L. Scipioni Asiatico:* nominal commander in the Syrian war, brother of Africanus, who served as his lieutenant.

7. *Scipio:* Africanus.

9. *Allatum:* 'that it (the book) had been brought there.'

11. *Coram:* 'before their eyes.'

13. *Accepta ferri:* 'to be credited,' a bookkeeping phrase.

14. *Posceretur:* impersonal.

16. *Alexandri:* Alexander the Great, king of Macedon, lived 356–323 B.C.

16. *Bucephalas:* (βοῦς, κεφαλή) so named from the breadth of his forehead.

las' fuit. Emptum Chares scripsit talentis tredecim et regi Philippo donatum; hoc autem aeris nostri summa est sestertia trecenta duodecim. Super hoc equo dignum memoria visum, quod, ubi ornatus erat armatusque ad proelium, haud umquam inscendi sese ab alio, nisi ab rege passus sit. Id etiam de isto equo memoratum est, quod, cum insidens in eo Alexander bello Indico et facinora faciens fortia, in hostium cuneum non satis sibi providens inmisisset coniectisque undique in Alexandrum telis, vulneribus altis in cervice atque in latere equus perfossus esset, moribundus tamen ac prope iam exanguis e mediis hostibus regem vivacissimo cursu retulit atque, ubi eum extra tela extulerat, ilico concidit et, domini iam superstitis securus, quasi cum sensus humani solacio animam expiravit. Tum rex Alexander, parta eius belli victoria, oppidum in isdem locis condidit idque ob equi honores 'Bucephalon' appellavit.

21. (N. A. V. v.)

Cuiusmodi ioco incavillatus sit Antiochum regem Poenus Hannibal.

In libris veterum memoriarum scriptum est, Hannibalem Carthaginiensem apud regem Antiochum facetissime

1. *Chares:* of Mytilene, one of Alexander's officers, who wrote his history in ten books.

1. *Talentis tredecim:* a silver talent was about $1200.

3. *Sestertia trecenta duodecim:* a *sestertium* was a sum of 1000 *sestertii.*

3. *Super:* 'concerning.'

4. *Ornatus:* 'harnessed.'

5. *Inscendi:* 'to be mounted.'

9. *Inmisisset:* 'had ridden in'; the object is really *equum.*

13. *Concidit:* 'fell dead.'

14. *Domini . . . securus:* 'certain of his master's safety.'

17. *Ob equi honores:* 'in honor of his horse.'

19. *Incavillatus sit:* 'mocked,' 'jested at the expense of.'

21. *Antiochum:* see note on p. 26, l. 5.

cavillatum esse. Ea cavillatio huiuscemodi fuit: Ostendebat ei Antiochus in campo copias ingentis, quas bellum populo Romano facturus comparaverat, convertebatque exercitum insignibus argenteis et aureis florentem; inducebat etiam currus cum falcibus et elephantos cum turribus equitatumque frenis, ephippiis, monilibus, phaleris praefulgentem. Atque ibi rex, contemplatione tanti ac tam ornati exercitus gloriabundus, Hannibalem aspicit et 'Putasne' inquit 'conferri posse ac satis esse Romanis haec omnia?' Tum Poenus, eludens ignaviam inbelliamque militum eius pretiose armatorum: 'Satis, plane satis esse credo Romanis haec omnia, etiamsi avarissimi sunt.' Nihil prorsum neque tam lepide neque tam acerbe dici potest: rex de numero exercitus sui ac de aestimanda aequiperatione quaesiverat, respondit Hannibal de praeda.

22. (N. A. V. IX.)

Historia de Croesi filio muto ex Herodoti libris.

Filius Croesi regis, cum iam fari per aetatem posset,

3. *Convertebatque:* 'and was manœuvring.'

4. *Florentem:* 'brilliant.'

4. *Inducebat:* 'was causing to march by,' 'was exhibiting.'

6. *Turribus:* small towers on the backs of elephants.

6. *Ephippiis:* 'saddles.'

6. *Monilibus:* 'collars,' 'necklaces.'

6. *Phaleris:* ornaments for the chests and foreheads of horses, 'bosses.'

9. *Conferri:* 'to be compared with.'

13. *Prorsum:* 'absolutely.'

15. *Aequiperatione:* 'comparison.'

18. *Croesi:* king of Lydia; reigned 560–546 B.C.; proverbial for his wealth.

19. *Cum iam . . . posset:* 'when he was old enough,' *i.e.* able, so far as it depended upon his age.

infans erat et, cum iam multum adolevisset, item nihil fari quibat. Mutus adeo et elinguis diu habitus est. Cum in patrem eius, bello magno victum et urbe in qua erat capta, hostis gladio deducto, regem esse ignorans, invaderet, diduxit adulescens os, clamare nitens, eoque nisu atque impetu spiritus vitium nodumque linguae rupit planeque et articulate elocutus est, clamans in hostem, ne rex Croesus occideretur. Tum et hostis gladium reduxit et rex vita donatus est et adulescens loqui prorsum deinceps incepit. Herodotus in historiis huius memoriae scriptor est eiusque verba sunt, quae prima dixisse filium Croesi refert: 'Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον.'

Sed et quispiam Samius athleta, nomen illi fuit Ἐχεκλοῦς, cum antea non loquens fuisset, ob similem dicitur causam loqui coepisse. Nam cum in sacro certamine sortitio inter ipsos et adversarios non bona fide fieret et sortem nominis falsam subici animadvertisset, repente in eum, qui id faciebat, videre sese, quid faceret, magnum inclamavit. Atque is oris vinclo solutus per omne inde vitae tempus non turbide neque adhaese locutus est.

---

1. *Infans*: 'without the power of speech.'

2. *Elinguis*: 'speechless.'

5. *Diduxit*: 'stretched open.'

6. *Vitium*: 'defect.'

10. *Prorsum deinceps*: 'from that moment on.'

10. *Herodotus*: the "father of history," born 484 B.C. at Halicarnassus.

12. Ἄνθρωπε, etc.: 'Fellow, do not kill Croesus.'

19. *Magnum*: 'loudly.'

20. *Inde . . . tempus*: 'subsequent time.'

21. *Adhaese*: 'stammeringly,' 'hesitatingly.'

23. (N. A. V. x.)

De argumentis, quae Graece *ἀντιστρέφοντα* appellantur, a nobis 'reciproca' dici possunt.

Inter vitia argumentorum longe maximum esse vitium videtur, quae '*ἀντιστρέφοντα*' Graeci dicunt. Ea quidam e nostris non hercle nimis absurde 'reciproca' appellaverunt. Id autem vitium accidit hoc modo, cum argumentum propositum referri contra convertique in eum potest, a quo dictum est, et utrimque pariter valet; quale est pervolgatum illud, quo Protagoram, sophistarum acerrimum, usum esse ferunt adversus Euathlum, discipulum suum.

Lis namque inter eos et controversia super pacta mercede haec fuit. Euathlus, adulescens dives, eloquentiae discendae causarumque orandi cupiens fuit. Is in disciplinam Protagorae sese dedit daturumque promisit mercedem grandem pecuniam, quantam Protagoras petiverat, dimidiumque eius dedit iam tunc statim priusquam disceret, pepigitque, ut reliquum dimidium daret, quo primo die causam apud iudices orasset et vicisset. Postea cum diutule auditor adsectatorque Protagorae fuisset et in studio quidem facundiae abunde promovisset, causas tamen non reciperet tempusque iam longum transcurre-

---

2. 'Αντιστέφοντα: 'converted,' 'converse,' 'retorted'; means the same as *reciproca*.

4. *Vitia*: 'fallacies.'

10. *Protagoram*: of Abdera in Thrace (480–411 B.C.), a celebrated sophist.

13. *Lis*: 'a suit.'

15. *In disciplinam*: 'to be trained.'

21. *Diutule*: 'a short time,' 'a little while.'

21. *Adsectator*: 'follower,' 'pupil.'

22. *Promovisset*: 'had advanced,' 'made progress.'

ret et facere id videretur, ne relicum mercedis daret, capit consilium Protagoras, ut tum existimabat, astutum: petere instituit ex pacto mercedem, litem cum Euathlo contestatur.

Et cum ad iudices coniciendae consistendaeque causae gratia venissent, tum Protagoras sic exorsus est: 'Disce,' inquit 'stultissime adulescens, utroque id modo fore, uti reddas quod peto, sive contra te pronuntiatum erit sive pro te. Nam, si contra te lis data erit, merces mihi ex sententia debebitur, quia ego vicero, sin vero secundum te iudicatum erit, merces mihi ex pacto debebitur, quia tu viceris.'

Ad ea respondit Euathlus: 'Potui,' inquit, 'huic tuae tam ancipiti captioni isse obviam, si verba non ipse facerem atque alio patrono uterer. Sed maius mihi in ista victoria prolubium est, cum te non in causa tantum, sed in argumento quoque isto vinco. Disce igitur tu quoque, magister sapientissime, utroque modo fore, uti non reddam quod petis, sive contra me pronuntiatum fuerit sive pro me. Nam, si iudices pro causa mea senserint, nihil tibi ex sententia debebitur, quia ego vicero; sin contra me pronuntiaverint, nihil tibi ex pacto debebo, quia non vicero.'

Tum iudices dubiosum hoc inexplicabileque esse, quod utrimque dicebatur, rati, ne sententia sua utramcumque in partem dicta esset ipsa sese rescinderet, rem iniudica-

2. *Astutum*: 'cunning.'

3. *Petere*: 'to sue for.'

3. *Litem . . . contestatur*: 'brought an action.'

5. *Coniciendae . . . gratia*: 'for the purpose of discussing and deciding the cause.'

9. *Lis*: 'judgment,' 'decision,' 'verdict.'

14. *Captioni*: 'fallacy.'

15. *Patrono*: 'advocate.'

16. *Prolubium*: 'pleasure.'

tam reliquerunt causamque in diem longissimam distulerunt. Sic ab adulescente discipulo magister eloquentiae inclutus suo sibi argumento confutatus est et captionis versute excogitatae frustratus fuit.

24. (N. A. V. XIV.)

Quod Apion, doctus homo, qui Plistonices appellatus est, vidisse se Romae scripsit recognitionem inter sese mutuam ex vetere notitia hominis et leonis.

Apion, qui 'Plistonices' appellatus est, litteris homo multis praeditus rerumque Graecarum plurima atque varia scientia fuit.

* * * * * * *

'In circo maximo' inquit 'venationis amplissimae pugna populo dabatur. Eius rei, Romae cum forte essem, spectator' inquit 'fui. Multae ibi saevientes ferae, magnitudines bestiarum excellentes omniumque invisitata aut forma erat aut ferocia. Sed praeter alia omnia leonum' inquit 'immanitas admirationi fuit praeterque omnis ceteros unus. Is unus leo corporis impetu et vastitudine terrificoque fremitu et sonoro, toris comisque cervicum fluctuantibus, animos oculosque omnium in sese converterat. Introductus erat inter

1. *Distulerunt:* 'adjourned.'

4. *Versute:* 'adroitly,' 'carefully.'

6. *Apion:* a Greek grammarian of the first century A.D.

6. *Plistonices:* i.e. a victor in many contests.

10. *Rerumque:* 'history.'

16. *Invisitata:* 'uncommon.'

19. *Toris comisque:* 'by his bristling mane.'

compluris ceteros ad pugnam bestiarum datos servus viri consularis; ei servo Androclus nomen fuit. Hunc ille leo ubi vidit procul, repente' inquit 'quasi admirans stetit ac deinde sensim atque placide, tamquam noscitabundus, ad hominem accedit. Tum caudam more atque ritu adulantium canum clementer et blande movet hominisque se corpori adiungit cruraque eius et manus, prope iam exanimati metu, lingua leniter demulcet. Homo Androclus inter illa tam atrocis ferae blandimenta amissum animum recuperat, paulatim oculos ad contuendum leonem refert. Tum quasi mutua recognitione facta laetos' inquit 'et gratulabundos videres hominem et leonem.'

Ea re prorsus tam admirabile maximos populi clamores excitatos dicit, accersitumque a Caesare Androclum quaesitamque causam, cur illi atrocissimus leo uni parsisset. Ibi Androclus rem mirificam narrat atque admirandum. 'Cum provinciam' inquit 'Africam proconsulari imperio meus dominus obtineret, ego ibi iniquis eius et cotidianis verberibus ad fugam sum coactus et, ut mihi a domino, terrae illius praeside, tutiores latebrae forent, in camporum et arenarum solitudines concessi ac, si defuisset cibus, consilium fuit, mortem aliquo pacto quaerere. Tum sole medio' inquit 'rabido

1. *Ad . . . datos*: 'condemned to fight with wild beasts'; a common form of death penalty for slaves.

4. *Noscitabundus*: 'recognizing.'

5. *More atque ritu*: 'in the habitual manner.'

12. *Videres*: 'you might have seen.'

15. *Caesare*: probably the emperor Claudius, who reigned 41–54 A.D.

17. *Parsisset*: = *pepercisset*.

21. *Praeside*: 'governor.'

24. *Sole . . . flagranti*: 'while the midday sun burned with raging heat.'

et flagranti specum quandam nanctus remotam latebrosamque, in eam me penetro et recondo. Neque multo post ad eandem specum venit hic leo, debili uno et cruento pede, gemitus edens et murmura, dolorem cruciatumque vulneris commiserantia.' Atque illic primo quidem conspectu advenientis leonis territum sibi et pavefactum animum dixit. 'Sed postquam introgressus' inquit 'leo, uti re ipsa apparuit, in habitaculum illud suum, videt me procul delitescentem, mitis et mansues accessit et sublatum pedem ostendere mihi et porgere quasi opis petendae gratia visus est. Ibi' inquit 'ego stirpem ingentem, vestigio pedis eius haerentem, revelli conceptamque saniem volnere intimo expressi accuratiusque sine magna iam formidine siccavi penitus atque detersi cruorum. Illa tunc mea opera et medella levatus, pede in manibus meis posito, recubuit et quievit atque ex eo die triennium totum ego et leo in eadem specu eodemque et victu viximus. Nam, quas venabatur feras, membra opimiora ad specum mihi subgerebat, quae ego, ignis copiam non habens, meridiano sole torrens edebam. Sed ubi me' inquit 'vitae illius ferinae iam pertaesum est, leone in venatum profecto, reliqui specum et viam ferme tridui permensus a militibus visus adprehensusque sum et ad dominum ex Africa Romam deductus. Is me statim rei capitalis damnandum dan-

1. *Specum*: 'a cave.'

3. *Debili*: 'lame,'

9. *Delitescentem*: 'hiding,' 'lurking.'

9. *Mansues*: 'gentle.'

12. *Stirpem*: 'a splinter.'

12. *Vestigio*: 'in the sole.'

13. *Conceptamque saniem*: 'matter,' 'pus.'

15. *Medella*: 'care,' 'healing treatment.'

19. *Subgerebat*: 'he used to bring.'

20. *Copiam*: 'the means of making.'

dumque ad bestias curavit. Intellego autem' inquit 'hunc quoque leonem, me tunc separato captum, gratiam mihi nunc beneficii et medicinae referre.'

Haec Apion dixisse Androclum tradit, eaque omnia scripta circumlataque tabula populo declarata, atque ideo cunctis petentibus dimissum Androclum et poena solutum leonemque ei suffragiis populi donatum. 'Postea' inquit 'videbamus Androclum et leonem, loro tenui revinctum, urbe tota circum tabernas ire, donari aere Androclum, floribus spargi leonem, omnes ubique obvios dicere: 'Hic est leo hospes hominis, hic est homo medicus leonis.'

25. (N. A. VI. 1.)

Admiranda quaedam ex annalibus sumpta de P. Africano superiore.

* * * * * * *

Id etiam dicere haut piget, quod idem illi, quos supra nominavi, litteris mandaverint, Scipionem hunc Africanum solitavisse noctis extremo, priusquam diluculeret, in Capitolium ventitare ac iubere aperiri cellam Iovis atque ibi solum diu demorari, quasi consultantem de republica cum Iove, aeditumosque eius templi saepe esse demiratos, quod solum id temporis in Capitolium ingredientem canes semper in alios saevientes neque latrarent eum neque incurrerent.

---

14. *P. Africano superiore:* Scipio Africanus the Elder.

15. *Quos supra nominavi:* C. Oppius and Julius Hyginus, who wrote of the life and deeds of Scipio.

17. *Priusquam diluculeret:* 'before dawn.'

18. *Cellam:* 'the inner chamber of the temple.'

20. *Aeditumosque:* 'the sacristans,' 'custodians.'

Has volgi de Scipione opiniones confirmare atque approbare videbantur dicta factaque eius pleraque admiranda. Ex quibus est unum huiuscemodi. Assidebat oppugnabatque oppidum in Hispania situ, moenibus, defensoribus validum et munitum, re etiam cibaria copiosum, nullaque eius potiundi spes erat, et quodam die ius in castris sedens dicebat atque ex eo loco id oppidum procul visebatur. Tum e militibus, qui in iure apud eum stabant, interrogavit quispiam ex more, in quem diem locumque vadimonium promitti iuberet: et Scipio manum ad ipsam oppidi, quod obsidebatur, arcem protendens, 'Perendie' inquit 'sese sistant illo in loco.' Atque ita factum: die tertio, in quem vadari iusserat, oppidum captum est eodemque eo die in arce eius oppidi ius dixit.

26. (N. A. VI. v.)

Historia de Polo histrione memoratu digna.

Histrio in terra Graecia fuit fama celebri, qui gestus et vocis claritudine et venustate ceteris antistabat: nomen fuisse aiunt Polum, tragoedias poetarum nobilium scite atque asseverate actitavit. Is Polus unice amatum filium morte amisit. Eum luctum quoniam satis visus est eluxisse, rediit ad quaestum artis.

---

5. *Re . . . cibaria:* 'victuals,' 'provisions.'

7. *Ius . . . dicebat:* 'was administering justice.'

8. *In iure:* 'in court.'

10. *Vadimonium:* 'bail,' security to appear and prosecute or defend a suit.

12. *Perendie:* 'the day after tomorrow.'

17. *Histrione:* 'the actor.'

19. *Antistabat:* 'excelled.'

20. *Scite atque asseverate:* 'skilfully and earnestly.'

23. *Eluxisse:* 'to have given vent to.'

In eo tempore Athenis Electram Sophoclis acturus gestare urnam quasi cum Oresti ossibus debebat. Ita compositum fabulae argumentum est, ut veluti fratris reliquias ferens Electra comploret commisereaturque interitum eius existimatum. Igitur Polus, lugubri habitu Electrae indutus, ossa atque urnam e sepulcro tulit filii et, quasi Oresti amplexus, opplevit omnia non simulacris neque imitamentis, sed luctu atque lamentis veris et spirantibus. Itaque cum agi fabula videretur, dolor actus est.

27. (N. A. VI. XVIII.)

De observata custoditaque apud Romanos iurisiurandi sanctimonia; atque inibi de decem captivis, quos Romam Hannibal deiurio ab his accepto legavit.

Iusiurandum apud Romanos inviolate sancteque habitum servatumque est. Id et moribus legibusque multis ostenditur, et hoc, quod dicemus, ei rei non tenue argumentum esse potest. Post proelium Cannense Hannibal, Carthaginiensium imperator, ex captivis nostris electos decem Romam misit mandavitque eis pactusque est, ut, si populo Romano videretur, permutatio fieret

1. *Electram:* one of the most admired of Sophocles' tragedies, of which seven only are extant. Sophocles was one of the three greatest tragic poets of Athens.

2. *Oresti:* 'of Orestes,' her brother, who was thought to be dead.

3. *Fabulae argumentum:* 'the plot of the drama.'

5. *Habitu Electrae:* the female *rôles* were acted by men in the ancient drama.

14. *Deiurio:* 'an oath.'

18. *Proelium Cannense:* 216 B.C., the greatest defeat ever suffered by the Romans.

captivorum et pro his, quos alteri plures acciperent, darent argenti pondo libram et selibram. Hoc, priusquam proficiscerentur, iusiurandum eos adegit, redituros esse in castra Poenica, si Romani captivos non permutarent.

Veniunt Romam decem captivi. Mandatum Poeni imperatoris in senatu exponunt. Permutatio senatui non placita. Parentes, cognati adfinesque captivorum amplexi eos postliminio in patriam redisse dicebant statumque eorum integrum incolumemque esse, ac ne ad hostes redire vellent orabant. Tum octo ex his postliminium iustum non esse sibi responderunt, quoniam deiurio vincti forent, statimque, uti iurati erant, ad Hannibalem profecti sunt. Duo reliqui Romae manserunt solutosque esse se ac liberatos religione dicebant, quoniam, cum egressi castra hostium fuissent, commenticio consilio regressi eodem, tamquam si ob aliquam fortuitam causam, issent atque ita iureiurando satisfacto rursum iniurati abissent. Haec eorum fraudulenta calliditas tam esse turpis existimata est, ut contempti vulgo discerptique sint censoresque eos postea omnium notarum et damnis et ignominiis adfecerint, quoniam, quod facturos deieraverant, non fecissent.

---

1. *Quos . . . acciperent:* 'whom either party should receive in excess of the other.'

2. *Argenti . . . selibram:* 'a pound and a half of silver.'

9. *Postliminio:* a fiction of the law, by which a person restored to citizenship after captivity in the hands of an enemy was regarded as never having lost his civil rights.

15. *Religione:* 'from their obligation.'

16. *Commenticio:* 'fabricated,' 'false.'

17. *Eodem:* local.

20. *Discerptique:* 'reviled.'

21. *Notarum:* 'brands of infamy.'

23. *Deieraverant:* 'they had sworn.'

Cornelius autem Nepos in libro exemplorum quinto id quoque litteris mandavit, multis in senatu placuisse, ut hi, qui redire nollent, datis custodibus ad Hannibalem deducerentur, sed eam sententiam numero plurium, quibus id non videretur, superatam; eos tamen, qui ad Hannibalem non redissent, usque adeo intestabiles invisosque fuisse, ut taedium vitae ceperint necemque sibi consciverint.

28. (N. A. VII. III.)

Historia sumpta ex libris Tuberonis de serpente invisitatae longitudinis.

Tubero in historiis scriptum reliquit, bello primo Poenico Atilium Regulum consulem in Africa, castris apud Bagradam flumen positis, proelium grande atque acre fecisse adversus unum serpentem in illis locis stabulantem invisitatae inmanitatis, eumque magna totius exercitus conflictione balistis atque catapultis diu oppugnatum, eiusque interfecti corium longum pedes centum et viginti Romam misisse.

---

1. *Exemplorum:* biographical studies in the form of "patterns for imitation, of the character of our modern 'Self-Help,' intended to wean youthful minds from the corrupt fashions of their time."

6. *Intestabiles:* 'infamous.'

10. *Tuberonis:* Q. Aelius Tubero, a Roman annalist, a younger contemporary of Julius Caesar.

13. *Regulum:* consul and commander of the Romans, who invaded Africa 256 B.C., during the First Punic War.

15. *Stabulantem:* 'having its den.'

18. *Corium:* 'skin,' 'hide.'

29. (N. A. VII. iv.)

Quid idem Tubero novae historiae de Atilio Regulo a Carthaginiensibus capto litteris mandaverit; quid etiam Tuditanus super eodem Regulo scripserit.

Quod satis celebre est de Atilio Regulo, id nuperrime legimus scriptum in Tuditani libris: Regulum captum ad ea, quae in senatu Romae dixit suadens, ne captivi cum Carthaginiensibus permutarentur, id quoque addidisse, venenum sibi Carthaginienses dedisse, non praesentarium, sed eiusmodi quod mortem in diem proferret, eo consilio, ut viveret quidem tantisper quoad fieret permutatio, post autem grassante sensim veneno contabesceret.

Eundem Regulum Tubero in historiis redisse Carthaginem novisque exemplorum modis excruciatum a Poenis dicit: In atras, inquit, et profundas tenebras eum claudebant ac diu post, ubi erat visus sol ardentissimus, repente educebant et adversus ictus solis oppositum continebant atque intendere in caelum oculos cogebant. Palpebras quoque eius, ne conivere posset, sursum ac deorsum diductas insuebant. Tuditanus autem somno diu prohibitum atque ita vita privatum refert, idque ubi Romae cognitum est, nobilissimos Poenorum captivos liberis

2. *Tubero:* see note on p. 40, l. 10.

2. *Regulo:* see note on p. 40, l. 13.

3. *Tuditanus:* C. Sempronius Tuditanus, author of a historical work, consul 129 B.C.

9. *Praesentarium:* 'immediate in effect.'

10. *In diem:* 'from day to day,' 'gradually.'

12. *Grassante sensim veneno:* 'by the gradual operation of the poison.'

18. *Palpebras:* 'eyelids.'

19. *Conivere:* 'to close his eyes.'

20. *Insuebant:* 'they sewed fast.'

Reguli a senatu deditos et ab his in armario muricibus praefixo destitutos eademque insomnia cruciatos interisse.

30. (N. A. VII. x.)

Historia super Euclida Socratico, cuius exemplo Taurus philosophus hortari adulescentes suos solitus ad philosophiam naviter sectandam.

Philosophus Taurus, vir memoria nostra in disciplina Platonica celebratus, cum aliis bonis multis salubribusque exemplis hortabatur ad philosophiam capessendam, tum vel maxime ista re iuvenum animos expergebat, Euclidem quam dicebat Socraticum factitavisse. 'Decreto' inquit 'suo Athenienses caverant, ut qui Megaris civis esset, si intulisse Athenas pedem prensus esset, ut ea res ei homini capitalis esset; tanto Athenienses,' inquit, 'odio flagrabant finitimorum hominum Megarensium. Tum Euclides, qui indidem Megaris erat quique ante id decretum et esse Athenis et audire Socratem consueverat, postquam id decretum sanxerunt, sub noctem, cum advesperasceret, tunica longa muliebri indutus et pallio versicolore amictus et caput rica velatus, e domo sua Megaris

---

1. *Armario muricibus praefixo:* 'a box set with iron spikes.'

2. *Destitutos:* 'placed.'

4. *Euclida:* a pupil of Socrates, not the famous geometer.

4. *Taurus:* a Platonist philosopher, contemporary with Hadrian.

10. *Expergebat:* 'used to arouse.'

12. *Megaris:* Megara lay between the territories of Athens and Corinth.

16. *Indidem:* 'from that very place.'

18. *Sub . . . advesperasceret:* 'at nightfall when it was growing dusk.'

19. *Versicolore:* 'parti-colored.'

20. *Rica:* 'a veil.'

Athenas ad Socratem commeabat, ut vel noctis aliquo tempore consiliorum sermonumque eius fieret particeps, rursusque sub lucem milia passuum paulo amplius viginti eadem veste illa tectus redibat. At nunc,' inquit, 'videre est, philosophos ultro currere, ut doceant, ad fores iuvenum divitum eosque ibi sedere atque opperiri prope ad meridiem, donec discipuli nocturnum omne vinum edormiant.'

31. (N. A. IX. III.)

Epistula Philippi regis ad Aristotelem philosophum super Alexandro recens nato.

Philippus, Amyntae filius, terrae Macedoniae rex, cuius virtute industriaque Macetae locupletissimo imperio aucti gentium nationumque multarum potiri coeperant et cuius vim atque arma toti Graeciae cavenda metuendaque inclitae illae Demosthenis orationes contionesque vocificant, is Philippus, cum in omni fere tempore negotiis belli victoriisque adfectus exercitusque esset, a liberali tamen Musa et a studiis humanitatis numquam afuit, quin lepide comiterque pleraque et faceret et diceret. Feruntur adeo libri epistularum eius,

---

1. *Vel:* 'at least.'

4. *Videre est:* 'one may see.'

7. *Edormiant:* 'sleep off the effects of.'

10. *Philippi:* Philip II. of Macedon, father of Alexander the Great, reigned 359–336 B.C.

11. *Recens:* adverbial.

13. *Macĕtae:* less usual form for *Macedŏnes.*

16. *Inclitae:* 'famous.'

16. *Demosthenis:* the great Athenian orator.

16. *Orationes:* the "Philippics," "Olynthiacs," etc.

16. *Contiones:* 'harangues.'

18. *Adfectus:* 'occupied.'

21. *Feruntur:* 'are current,' 'pass for his.'

munditiae et venustatis et prudentiae plenarum, velut sunt illae litterae, quibus Aristoteli philosopho natum esse sibi Alexandrum nuntiavit.

Ea epistula, quoniam curae diligentiaeque in liberorum disciplinas hortamentum est, exscribenda visa est ad commonendos parentum animos. Exponenda est igitur ad hanc ferme sententiam :

'Philippus Aristoteli salutem dicit.

Filium mihi genitum scito. Quod equidem dis habeo gratiam, non proinde quia natus est, quam pro eo, quod nasci contigit temporibus vitae tuae. Spero enim fore, ut eductus eruditusque a te dignus existat et nobis et rerum istarum susceptione.'

Ipsius autem Philippi verba haec sunt :

Φίλιππος Ἀριστοτέλει χαίρειν.

Ἴσθι μοι γεγονότα υἱόν. Πολλὴν οὖν τοῖς θεοῖς ἔχω χάριν, οὐχ οὕτως ἐπὶ τῇ γενέσει τοῦ παιδός, ὡς ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν σὴν ἡλικίαν αὐτὸν γεγονέναι· ἐλπίζω γάρ, αὐτὸν ὑπὸ σοῦ τραφέντα καὶ παιδευθέντα ἄξιον ἔσεσθαι καὶ ἡμῶν καὶ τῆς τῶν πραγμάτων διαδοχῆς.

32. (N. A. IX. XI.)

De Valerio Corvino; et unde Corvinus.

De Maximo Valerio, qui Corvinus appellatus est ob

2. *Illae litterae :* 'that letter,' not 'those letters.'

9. *Quod :* 'wherefore.'

22. *Valerio Corvino :* dictator in 342 and 301 B.C.; six times consul. This exploit was in 349 B.C.

auxilium propugnationemque corvi alitis, haut quisquam est nobilium scriptorum, qui secus dixerit. Ea res prorsus miranda sic profecto est in libris annalibus memorata: Adulescens tali genere editus, L. Furio, Claudio Appio consulibus fit tribunus militaris. Atque in eo tempore copiae Gallorum ingentes agrum Pomptinum insederant instruebanturque acies a consulibus de vi ac multitudine hostium satis agentibus. Dux interea Gallorum, vasta et ardua proceritate armisque auro praefulgentibus, grandia ingrediens et manu telum reciprocans incedebat perque contemptum et superbiam circumspiciens despiciensque omnia, venire iubet et congredi, si quis pugnare secum ex omni Romano exercitu auderet. Tum Valerius tribunus, ceteris inter metum pudoremque ambiguis, impetrato prius a consulibus, ut in Gallum tam inaniter adrogantem pugnare sese permitterent, progreditur intrepide modesteque obviam; et congrediuntur et consistunt et conserebantur iam manus. Atque ibi vis quaedam divina fit: corvus repente inprovisus advolat et super galeam tribuni insistit atque inde in adversari os atque oculos pugnare incipit; insilibat, obturbabat et unguibus manum laniabat et prospectum alis arcebat atque, ubi satis saevierat, revolabat in galeam tribuni. Sic tribunus, spec-

1. *Corvi alitis:* 'of a raven.'

2. *Secus:* 'otherwise.'

4. *L. Furio:* i.e. Camillus, son of the conqueror of Veii; consul in 349 B.C.

6. *Agrum Pomptinum:* a district on the coast of Latium.

8. *Satis agentibus:* 'having their hands full.'

8. *Vasta et ardua proceritate:* 'of enormously tall stature.'

9. *Grandia:* 'with long strides.'

10. *Reciprocans:* 'brandishing.'

10. *Perque . . . superbiam:* = ablatives of manner.

14. *Ambiguis:* 'wavering.'

18. *Vis . . . fit:* 'a miracle happens.'

20. *Insistit:* 'perches.'

tante utroque exercitu, et sua virtute nixus et opera alitis propugnatus, ducem hostium ferocissimum vicit interfecitque atque ob hanc causam cognomen habuit Corvinus. Id factum est annis quadringentis quinque post Romam conditam.

Statuam Corvino isti divus Augustus in foro suo statuendam curavit. In eius statuae capite corvi simulacrum est, rei pugnaeque, quam diximus, monimentum.

33. (N. A. IX. XIII.)

Verba ex historia Claudi Quadrigari, quibus Manli Torquati, nobilis adulescentis, et hostis Galli provocantis pugnam depinxit.

Titus Manlius summo loco natus adprimeque nobilis fuit. Ei Manlio cognomentum factum est Torquatus. Causam cognomenti fuisse accepimus torquis ex auro induvies, quam ex hoste, quem occiderat, detractam induit. Sed quis hostis et quid genus, quam formidandae vastitatis et quantum insolens provocator et cuimodi fuerit pugna decertatum, Q. Claudius primo annalium purissime atque inlustrissime simplicique et incompta

6. *Divus Augustus:* 'the late emperor Augustus.'

6. *Statuendam curavit:* 'caused to be erected.'

10. *Claudi Quadrigari:* see note on p. 18, l. 16.

10. *Manli Torquati:* dictator 353 and 349 B.C., consul 347, 344, 340 B.C. The exploit here narrated was in 361 B.C.

12. *Summo loco:* he came of a very distinguished family, and his father had been dictator in 363 B.C.

14. *Torquis ex auro induvies:* 'a twisted collar of gold'; *torquis* is something 'twisted,' and *induvies* something to be 'put on,' an 'ornament.'

19. *Purissime atque inlustrissime:* 'with the greatest purity and elegance.'

orationis antiquae suavitate descripsit. Quem locum ex eo libro philosophus Favorinus cum legeret, non minoribus quati adficique animum suum motibus pulsibusque dicebat, quam si ipse coram depugnantes eos spectaret.

Verba Q. Claudi, quibus pugna ista depicta est, adscripsi: Cum interim Gallus quidam nudus praeter scutum et gladios duos torque atque armillis decoratus processit, qui et viribus et magnitudine et adulescentia simulque virtute ceteris antistabat. Is maxime proelio commoto atque utrisque summo studio pugnantibus, manu significare coepit utrisque, quiescerent. Pugnae facta pausa est. Extemplo silentio facto cum voce maxima conclamat, si quis secum depugnare vellet, uti prodiret. Nemo audebat propter magnitudinem atque inmanitatem facies. Deinde Gallus inridere coepit atque linguam exertare. Id subito perdolitum est cuidam Tito Manlio, summo genere gnato, tantum flagitium civitati adcidere, e tanto exercitu neminem prodire. Is, ut dico, processit neque passus est virtutem Romanam ab Gallo turpiter spoliari. Scuto pedestri et gladio Hispanico cinctus contra Gallum constitit. Metu magno ea congressio in ipso ponti, utroque exercitu inspectante, facta est. Ita, ut ante dixi, constiterunt: Gallus sua disciplina

2. *Favorinus:* see note on p. 1, l. 2.

3. *Motibus pulsibusque:* 'strong emotions.'

7. *Nudus:* 'unarmed' or 'stripped.'

10. *Antistabat:* 'excelled.'

16. *Facies:* archaic genitive.

17. *Exertare:* 'to thrust out.'

21. *Scuto pedestri:* the infantry carried an oblong shield of wood or wicker, about 4 ft. × 2½ ft.

21. *Gladio Hispanico:* the Spanish sword was short and dagger-like.

24. *Disciplina:* 'manner of fighting.'

scuto proiecto cunctabundus; Manlius, animo magis quam arte confisus, scuto scutum percussit atque statum Galli conturbavit. Dum se Gallus iterum eodem pacto constituere studet, Manlius iterum scuto scutum percutit atque de loco hominem iterum deiecit; eo pacto ei sub Gallicum gladium successit atque Hispanico pectus hausit; deinde continuo umerum dextrum eodem concessu incidit neque recessit usquam, donec subvertit, ne Gallus impetum in ictu haberet. Vbi eum evertit, caput praecidit, torquem detraxit eamque sanguinulentam sibi in collum inponit. Quo ex facto ipse posterique eius Torquati sunt cognominati.

Ab hoc Tito Manlio, cuius hanc pugnam Quadrigarius descripsit, imperia et aspera et immitia 'Manlia' dicta sunt, quoniam postea bello adversum Latinos cum esset consul, filium suum securi percussit, qui speculatum ab eo missus, pugna interdicta, hostem, a quo provocatus fuerat, occiderat.

---

1. *Proiecto:* 'advanced.'

1. *Cunctabundus:* 'playing a waiting game.'

2. *Statum:* 'stand,' 'position.'

5. *Ei . . . successit:* 'got to close quarters with him under his (long) Gallic sword.'

7. *Hausit:* 'pierced,' 'wounded.'

13. *Ab:* 'from' or 'after,' not 'by.'

15. *Bello:* the great Latin war, 340–338 B.C.; the occasion here alluded to was just before the decisive battle of Mt. Vesuvius, which was won by Manlius Torquatus and Decius Mus.

34. (N. A. X. vi.)

Multam dictam esse ab aedilibus plebei Appi Caeci filiae, mulieri nobili, quod locuta esset petulantius.

Non in facta modo, sed in voces etiam petulantiores publice vindicatum est; ita enim debere esse visa est Romanae disciplinae dignitas inviolabilis. Appi namque illius Caeci filia, a ludis quos spectaverat exiens, turba undique confluentis fluctuantisque populi iactata est. Atque inde egressa, cum se male habitam diceret: 'Quid me nunc factum esset,' inquit, 'quantoque artius pressiusque conflictata essem, si P. Claudius, frater meus, navali proelio classem navium cum ingenti civium numero non perdidisset? certe quidem maiore nunc copia populi oppressa intercidissem. Sed utinam' inquit 'reviviscat frater aliamque classem in Siciliam ducat atque istam multitudinem perditum eat, quae me nunc male miseram convexavit!' Ob haec mulieris verba tam inproba ac tam incivilia C. Fundanius et Tiberius Sempronius, aediles plebei, multam dixerunt

---

2. *Mul(c)tam:* 'a fine.'

2. *Appi Caeci:* Appius Claudius Caecus, censor in 312 B.C., the builder of the Appian Way.

4. *Non . . . vindicatum est:* 'not acts only . . . were punished.'

6. *Disciplinae:* 'sense of propriety.'

8. *Iactata:* 'hustled.'

9. *Male habitam:* 'inconvenienced.'

10. *Quid . . . factum esset:* 'what would have become of me?'

11. *Conflictata:* 'knocked about.'

11. *P. Claudius:* *sc.* Pulcher, signally defeated by the Carthaginians off Drepanum, Sicily, 249 B.C., with the loss of nearly all his forces.

14. *Intercidissem:* 'I should have perished.'

ei aeris gravis viginti quinque milia. Id factum esse dicit Capito Ateius in commentario de iudiciis publicis bello Poenico primo, Fabio Licino et Otacilio Crasso consulibus.

35. (N. A. X. XXVII.)

Historia de populo Romano deque populo Poenico, quod pari propemodum vigore fuerint aemuli.

In litteris veteribus memoria extat, quod par quondam fuit vigor et acritudo amplitudoque populi Romani atque Poeni. Neque inmerito aestimatum. Cum aliis quidem populis de uniuscuiusque republica, cum Poenis autem de omnium terrarum imperio decertatum.

Eius rei specimen est in illo utriusque populi verbo factoque: Q. Fabius, imperator Romanus, dedit ad Carthaginienses epistulam. Ibi scriptum fuit, populum Romanum misisse ad eos hastam et caduceum, signa duo belli aut pacis, ex quis utrum vellent eligerent; quod elegissent, id unum ut esse missum existimarent. Carthaginienses responderunt, neutrum sese eligere, sed posse, qui adtulissent, utrum mallent relinquere; quod reliquissent, id sibi pro electo futurum.

M. autem Varro non hastam ipsam neque ipsum caduceum missa dicit, sed duas tesserulas, in quarum

---

1. *Aeris . . . milia:* 25,000 libral asses; *i.e.* pounds of copper.

8. *Litteris:* 'literature' or 'history.'

9. *Vigor et acritudo amplitudoque:* 'aggressive strength and greatness.'

14. *Q. Fabius:* the famous opponent of Hannibal, called from his cautious tactics Cunctator.

16. *Caduceum:* 'a herald's staff,' a symbol of peace, as the spear was of war.

22. *M. . . . Varro:* the learned contemporary of Cicero.

23. *Tesserulas:* 'little tablets.'

altera caduceum, in altera hastae simulacra fuerint incisa.

36. (N. A. XI. vi.)

Quod mulieres Romae per Herculem non iuraverint neque viri per Castorem.

In veteribus scriptis neque mulieres Romanae per Herculem deiurant neque viri per Castorem. Sed cur illae non iuraverint Herculem, non obscurum est, nam Herculaneo sacrificio abstinent. Cur autem viri Castorem iurantes non appellaverint, non facile dictu est. Nusquam igitur scriptum invenire est apud idoneos quidem scriptores, aut 'me hercle' feminam dicere aut 'me castor' virum; 'edepol' autem, quod iusiurandum per Pollucem est, et viro et feminae commune est. Sed M. Varro adseverat, antiquissimos viros neque per Castorem neque per Pollucem deiurare solitos, sed id iusiurandum fuisse tantum feminarum ex initiis Eleusinis acceptum; paulatim tamen inscitia antiquitatis viros dicere 'edepol' coepisse factumque esse ita dicendi morem, sed 'me castor' a viro dici, in nullo vetere scripto inveniri.

---

7. *Deiurant:* 'swear.'

11. *Idoneos:* 'good,' 'respectable.'

15. *M. Varro:* see note on p. 50, l. 22.

15. *Adseverat:* 'declares.'

17. *Ex initiis Eleusinis:* 'from the Eleusinian mysteries.'

37. (N. A. XI. IX.)

Historia de legatis Milesis ac Demosthene rhetore in libris Critolai reperta.

Critolaus scripsit, legatos Mileto publicae rei causa venisse Athenas (fortasse an dixerit auxilii petendi gratia). Tum qui pro sese verba facerent quos visum erat advocavisse, advocatos, uti erat mandatum, verba pro Milesiis ad populum fecisse, Demosthenen Milesiorum postulatis acriter respondisse, neque Milesios auxilio dignos neque ex republica id esse contendisse: rem in posterum diem prolatam. Legatos ad Demosthenen venisse magnoque opere orasse, uti contra ne diceret; eum pecuniam petivisse et quantam petiverat abstulisse. Postridie, cum res agi denuo coepta esset, Demosthenen, lana multa collum cervicesque circumvolutum, ad populum prodisse et dixisse, se synanchen pati, eo contra Milesios loqui non quire. Tum e populo unum exclamasse, non 'synanchen,' quod Demosthenes pateretur, sed argyranchen esse.

---

2. *Milesis:* 'of Miletus,' one of the 12 Ionian cities of Asia Minor, situated at the mouth of the Maeander.

4. *Critolaus:* of Phaselis in Lycia, one of the famous embassy of three philosophers, sent to Rome in 155 B.C.

6. *Qui . . . facerent:* final clause; the antecedent of *qui* and of *quos* is *advocatos.*

10. *Ex republica:* 'for the interest of the state.'

11. *Prolatam:* 'laid over,' 'adjourned.'

14. *Denuo:* 'anew,' 'again.'

15. *Lana:* 'wool.'

15. *Collum cervicesque:* 'neck and throat.'

18. *Synanchen:* 'quinsy,' 'inflammation of the throat.'

19. *Argyranchen:* 'silver quinsy,' a comic formation from ἄργυρον, after the analogy of *synanche.* Erasmus translates it *argentangina.*

Ipse etiam Demosthenes, ut idem Critolaus refert, non id postea concelavit, quin gloriae quoque hoc sibi adsignavit. Nam cum interrogasset Aristodemum, actorem fabularum, quantum mercedis, uti ageret, accepisset, et Aristodemus 'talentum' respondisset, 'At ego plus' inquit 'accepi, ut tacerem.'

38. (N. A. XI. XIV.)

Sobria et pulcherrima Romuli regis responsio circa vini usum.

Simplicissima suavitate et rei et orationis L. Piso Frugi usus est in primo annali, cum de Romuli regis vita atque victu scriberet. Ea verba, quae scripsit, haec sunt: Eundem Romulum dicunt, ad cenam vocatum, ibi non multum bibisse, quia postridie negotium haberet. Ei dicunt: 'Romule, si istud omnes homines faciant, vinum vilius sit.' His respondit: 'Immo vero carum, si quantum quisque volet bibat; nam ego bibi, quantum volui.'

39. (N. A. XII. VII.)

Quam ob causam Cn. Dolabella proconsul ream mulierem veneficii confitentemque ad Ariopagitas reiecerit.

Ad Cn. Dolabellam, proconsulari imperio provinciam Asiam obtinentem, deducta mulier Smyrnaea est.

2. *Quin . . . adsignavit:* 'nay, he even made a boast of it.'

5. *Aristodemus:* a tragic actor of Athens, a favorite with Philip of Macedon.

9. *L. Piso Frugi:* a Roman annalist, consul in 133 B.C.; a vigorous opponent of C. Gracchus.

10. *In primo annali:* 'in the first book of his annals.'

15. *Vilius:* 'cheaper.'

15. *Immo:* 'on the contrary.'

19. *Cn. Dolabella:* he means P. Dolabella, son-in-law of Cicero, consul in 44 B.C., made governor of Syria by Mark Antony after the murder of Caesar.

Eadem mulier virum et filium eodem tempore venenis clam datis vita interfecerat atque id fecisse se confitebatur dicebatque, habuisse se faciendi causam, quoniam idem illi maritus et filius alterum filium mulieris, ex viro priore genitum, adulescentem optimum et innocentissimum, exceptum insidiis occidissent. Idque ita esse factum, controversia non erat. Dolabella retulit ad consilium. Nemo quisquam ex consilio sententiam ferre in causa tam ancipiti audebat, quod et confessum veneficium, quo maritus et filius necati forent, non admittendum inpunitum videbatur et digna tamen poena in homines sceleratos vindicatum fuisset. Dolabella eam rem Athenas ad Ariopagitas, ut ad iudices graviores exercitatioresque, reiecit. Ariopagitae, cognita causa, accusatorem mulieris et ipsam, quae accusabatur, centesimo anno adesse iusserunt. Sic neque absolutum mulieris veneficium est, quod per leges non licuit, neque nocens damnata poenitaque, quae digna venia fuit. Scripta haec historiast in libro Valerii Maximi factorum et dictorum memorabilium nono.

2. *Vita interfecerat:* 'had cut off from life.'

4. *Idem:* plural, referring to *illi.*

6. *Exceptum insidiis:* 'by foul play.'

8. *Consilium:* his council of advisers.

10. *Veneficium:* 'the act of poisoning.'

13. *Ariopagitas:* the members of the ancient and venerable court of Areopagus at Athens.

16. *Adesse:* 'to appear for trial.'

18. *Poenitaque:* = *punitaque.*

19. *Valerii Maximi:* this author lived in the reign of Tiberius, and wrote *De factis dictisque memorabilibus libri IX.*

20. *Nono:* the citation is in fact from the eighth book.

40. (N. A. XII. VIII.)

Reditiones in gratiam nobilium virorum memoratu dignae.

P. Africanus superior et Tiberius Gracchus, Tiberii et C. Gracchorum pater, rerum gestarum magnitudine et honorum atque vitae dignitate inlustres viri, dissenserunt saepenumero de republica et ea sive qua alia re non amici fuerunt. Ea simultas cum diu mansisset et sollemni die epulum Iovi libaretur atque ob id sacrificium senatus in Capitolio epularetur, fors fuit, ut aput eandem mensam duo illi iunctim locarentur. Tum, quasi diis immortalibus arbitris in convivio Iovis optimi maximi dexteras eorum conducentibus, repente amicissimi facti. Neque solum amicitia incepta, sed adfinitas simul instituta; nam P. Scipio filiam virginem habens iam viro maturam, ibi tunc eodem in loco despondit eam Tiberio Graccho, quem probaverat elegeratque exploratissimo iudicii tempore, dum inimicus esset.

Aemilius quoque Lepidus et Fulvius Flaccus, nobili genere amplissimisque honoribus ac summo loco in civitate praediti, odio inter sese gravi et simultate diutina conflictati sunt. Postea populus eos simul censores facit. Atque illi, ubi voce praeconis renuntiati sunt,

---

2. *Reditiones in gratiam*: 'reconciliations.'

3. *Superior*: 'the Elder.'

6. *Ea*: sc. *re*; causal ablative.

7. *Simultas*: 'rivalry,' 'hostility.'

8. *Libaretur*: 'libations were being offered.'

10. *Iunctim*: 'close together.'

11. *Arbitris*: 'witnesses.'

13. *Adfinitas*: 'a marriage alliance.'

16. *Exploratissimo*: 'surest,' 'affording greatest certainty.'

18. *Aemilius Lepidus*: censor in 179 B.C., with Fulvius Nobilior.

18. *Fulvius Flaccus*: was censor five years later.

ibidem in campo statim, nondum dimissa contione, ultro uterque et pari voluntate coniuncti complexique sunt, exque eo die et in ipsa censura et postea iugi concordia fidissime amicissimeque vixerunt.

41. (N. A. XII. XII.)

Faceta responsio M. Ciceronis amolientis a se crimen manifesti mendacii.

Haec quoque disciplina rhetorica est, callide et cum astu res criminosas citra periculum confiteri, ut si obiectum sit turpe aliquid, quod negari non queat, responsione ioculari eludas et rem facias risu magis dignam quam crimine, sicut fecisse Ciceronem scriptum est, cum id, quod infitiari non poterat, urbano facetoque dicto diluit. Nam cum emere vellet in Palatio domum et pecuniam in praesens non haberet, a P. Sulla, qui tum reus erat, mutua sestertium viciens tacita accepit. Ea res tamen, priusquam emeret, prodita est et in vulgus

---

1. *Campo:* sc. *Martio*, where the election was held.

3. *Iugi:* adjective; 'continual,' 'perpetual.'

6. *Amolientis a se:* 'trying to repel.'

8. *Disciplina rhetorica:* 'the art of rhetoric.'

8. *Cum astu:* 'shrewdly,' 'cunningly.'

9. *Citra:* 'without.'

11. *Eludas:* 'one may evade.'

14. *Diluit:* 'did away.'

14. *In Palatio:* 'on the Palatine Hill,' then the fashionable quarter of Rome.

15. *P. Sulla:* nephew of the great dictator of that name. Charged with complicity in the conspiracy of Catiline, he was defended by Hortensius and Cicero, and acquitted. Cf. Sal. Cat. 17.

16. *Reus:* 'under accusation,' 'a defendant.'

16. *Mutua:* 'as a loan.'

16. *Sestertium viciens:* 2,000,000 sesterces, about $100,000.

exivit, obiectumque ei est, quod pecuniam domus emendae causa a reo accepisset. Tum Cicero inopinata obprobratione permotus accepisse se negavit ac domum quoque se empturum negavit atque 'Adeo' inquit 'verum sit, accepisse me pecuniam, si domum emero.' Sed cum postea emisset et hoc mendacium in senatu ei ab amicis obiceretur, risit satis atque inter ridendum: ''Ακοινονόητοι' inquit 'homines estis, cum ignoratis, prudentis et cauti patrisfamilias esse, quod emere velit, empturum sese negare propter competitores emptionis.'

42. (N. A. XIII. xxiv.)

Verba M. Catonis, egere se multis rebus et nihil tamen cupere dicentis.

M. Cato, consularis et censorius, publicis iam privatisque opulentis rebus, villas suas inexcultas et rudes, ne tectorio quidem praelitas fuisse dicit ad annum usque aetatis suae septuagesimum. Atque ibi postea his verbis utitur: Neque mihi, inquit, aedificatio neque vasum neque vestimentum ullum est manupretiosum neque pretiosus servus neque ancilla. Si quid est, inquit, quod utar, utor, si non est, egeo. Suum cuique per me uti atque frui licet. Tum deinde addit: Vitio vertunt, quia

4. *Adeo*: 'quite.'

7. *Satis*: 'heartily.'

7. Ἀκοινονόητοι: 'destitute of common sense.'

9. *Patrisfamilias*: 'house-holder,' 'property owner.'

12. *M. Catonis*: see note on p. 6, l. 6.

16. *Tectorio . . . praelitas*: 'plastered.'

19. *Manupretiosum*: 'costly.'

21. *Per me*: 'as far as I am concerned.'

22. *Vitio vertunt*: 'they censure me.'

multa egeo; at ego illis, quia nequeunt egere. Haec mera veritas Tusculani hominis, egere se multis rebus et nihil tamen cupere dicentis, plus hercle promovet ad exhortandam parsimoniam sustinendamque inopiam quam Graecorum istorum praestigiae, philosophari sese dicentium umbrasque verborum inanes fingentium, qui se nihil habere et nihil tamen egere ac nihil cupere dicunt, cum et habendo et egendo et cupiendo ardeant.

43. (N. A. XV. iv.)

Historia de Ventidio Basso, ignobili homine, quem primum de Parthis triumphasse memoriae traditum est.

In sermonibus nuper fuit seniorum hominum et eruditorum, multos in vetere memoria altissimum dignitatis gradum ascendisse ignobilissimos prius homines et despicatissimos. Nihil adeo de quoquam tantae admirationi fuit, quantae fuerunt, quae de Ventidio Basso scripta sunt: eum Picentem fuisse genere et loco humili; et matrem eius a Pompeio Strabone, Pompei Magni patre, bello sociali, quo Asculanos subegit, captam cum ipso esse; mox triumphante Pompeio Strabone eum quoque puerum inter ceteros ante currum imperatoris sinu matris

2. *Tusculani:* Cato lived on a farm near Tusculum.

5. *Praestigiae:* 'boasts.'

10. *Ventidio Basso:* a distinguished Roman general, who rose from the humblest walks of life to the highest honors in the state.

11. *Parthis:* Parthia became independent about 250 B.C., and was at the time here in question the greatest power in the East.

17. *Picentem:* 'an inhabitant of Picenum,' the district between Umbria and Sabina and the Adriatic Sea.

19. *Asculanos subegit:* in 89 B.C. There was an Asculum in Picenum and another in Apulia.

vectum esse; post, cum adolevisset, victum sibi aegre quaesisse eumque sordide invenisse comparandis mulis et vehiculis, quae magistratibus, qui sortiti provincias forent, praebenda publice conduxisset. In isto quaestu notum esse coepisse C. Caesari et cum eo profectum esse in Gallias. Tum, quia in ea provincia satis naviter versatus esset et deinceps civili bello mandata sibi pleraque inpigre et strenue fecisset, non modo in amicitiam Caesaris, sed ex ea in amplissimum quoque ordinem pervenisse; mox tribunum quoque plebi ac deinde praetorem creatum atque in eo tempore iudicatum esse a senatu hostem cum M. Antonio; post vero coniunctum patribus non pristinam tantum dignitatem reciperasse, sed pontificatum ac deinde consulatum quoque adeptum esse, eamque rem tam intoleranter tulisse populum Romanum, qui Ventidium Bassum meminerat curandis mulis victitasse, ut vulgo per vias urbis versiculi proscriberentur:

Concurrite omnes augures, haruspices!
Portentum inusitatum conflatum est recens:
Nam mulas qui fricabat, consul factus est.

Eundem Bassum Suetonius Tranquillus praepositum

---

1. *Victum . . . quaesisse:* 'gained a scanty living.'

2. *Sordide:* 'in a lowly way.'

4. *Praebenda publice conduxisset:* 'he had contracted with the state to supply.'

5. *C. Caesari:* Julius Caesar took command of Gaul 58 B.C.

6. *Naviter:* 'zealously.'

10. *Plebi:* archaic genitive, fifth declension.

10. *Praetorum creatum:* in B.C. 43; in the same year he was *consul suffectus.*

17. *Victitasse:* 'had subsisted,' 'had supported himself.'

20. *Conflatum:* 'has been brought to pass.'

21. *Fricabat:* 'used to rub down.'

22. *Suetonius Tranquillus:* the biographer of the twelve Caesars.

22. *Praepositum,* etc.: in 39 B.C.

esse a M. Antonio provinciis orientalibus Parthosque in Syriam introrumpentis tribus ab eo proelis fusos scribit, eumque primum omnium de Parthis triumphasse et morte obita publico funere sepultum esse.

44. (N. A. XV. vii.)

Observatum esse in senibus, quod annum fere aetatis tertium et sexagesimum agant aut laboribus aut interitu aut clade aliqua insignitum; atque inibi super eadem observatione exemplum adpositum epistulae divi Augusti ad Gaium filium.

Observatum in multa hominum memoria expertumque est, senioribus plerisque omnibus sexagesimum tertium vitae annum cum periculo et clade aliqua venire aut corporis morbique gravioris aut vitae interitus aut animi aegritudinis. Propterea, qui rerum verborumque istiusmodi studio tenentur, eum aetatis annum appellant '*κλιμακτηρικόν*.'

Nocte quoque ista proxima superiore, cum librum epistularum divi Augusti, quas ad Gaium nepotem suum scripsit, legeremus duceremurque elegantia orationis neque morosa neque anxia, sed facili hercle et simplici,

---

2. *Introrumpentis:* accusative plural.

9. *Gaium:* Gaius Caesar, son of Augustus' daughter Julia and M. Agrippa; adopted by the emperor.

11. *Plerisque omnibus:* 'almost all.'

15. *Studio tenentur:* 'take an interest in.'

16. Κλιμακτηρικόν: 'climacteric;' from κλιμακτήρ, the round of a ladder; a dangerous period in a man's life, especially so regarded were the multiples of seven, 35, 49, 63.

17. *Nocte . . . proxima superiore:* 'the night before last.'

19. *Duceremurque:* 'and we were attracted.'

20. *Morosa:* 'captious.'

20. *Anxia:* 'painful.'

id ipsum in quadam epistula super eodem anno scriptum offendimus; eiusque epistulae exemplum hoc est:

IX. Kal. Octobris.

Ave, mi Gai, meus asellus iucundissimus, quem semper medius fidius desidero, cum a me abes. Set praecipue diebus talibus, qualis est hodiernus, oculi mei requirunt meum Gaium, quem, ubicumque hoc die fuisti, spero laetum et bene valentem celebrasse quartum et sexagesimum natalem meum. Nam, ut vides, *κλιμακτῆρα* communem seniorum omnium tertium et sexagesimum annum evasimus. Deos autem oro, ut mihi quantumcumque superest temporis, id salvis nobis traducere liceat in statu reipublicae felicissimo, *ἀνδραγαθούντων ὑμῶν καὶ διαδεχομένων* stationem meam.

45. (N. A. XV. XVI.)

De novo genere interitus Crotoniensis Milonis.

Milo Crotoniensis, athleta inlustris, quem in chronicis scriptum est Olympiade LXII primum coronatum esse, exitum habuit e vita miserandum et mirandum. Cum

4. *Asellus:* diminutive of *asinus*, evidently a term of endearment; but the proper reading is doubtful. The plural is used perhaps because the emperor was thinking not only of Gaius, but also of his brother Lucius.

5. *Medius fidius:* 'upon my honor.'

9. *Natalem:* 'birthday.'

12. *Salvis nobis:* 'while I live.'

13. *Ἀνδραγαθούντων . . . meam:* 'while you act with becoming spirit, and succeed to my position.'

16. *Novo:* 'strange.'

16. *Milonis:* an athlete, renowned for his strength, six times victor in the Olympic games; commanded the army of Crotona, and gained a victory over the Sybarites in 511 B.C.

iam natu grandis artem athleticam desisset iterque faceret forte solus in locis Italiae silvestribus, quercum vidit proxime viam patulis in parte media rimis hiantem. Tum experiri, credo, etiam tunc volens, an ullae sibi reliquae vires adessent, inmissis in cavernas arboris digitis, diducere et rescindere quercum conatus est. Ac mediam quidem partem discidit divellitque; quercus autem in duas diducta partis, cum ille, quasi perfecto quod erat conixus, manus laxasset, cessante vi rediit in naturam manibusque eius retentis inclusisque stricta denuo et cohaesa, dilacerandum hominem feris praebuit.

46. (N. A. XV. xvii.)

Quam ob causam nobiles pueri Atheniensium tibiis canere desierint, cum patrium istum morem canendi haberent.

Alcibiades Atheniensis, cum apud avunculum Periclen puer artibus ac disciplinis liberalibus erudiretur et ar-

1. *Artem athleticam desisset:* 'had given up athletics.'

3. *Patulis . . . hiantem:* 'gaping with wide cracks in the middle.'

10. *Rediit in naturam:* 'returned to its natural position.'

11. *Stricta . . . cohaesa:* 'again clinging closely.'

14. *Tibiis canere:* 'to play the flute,' or, more correctly, 'the pipes.'

16. *Alcibiades:* born about 450 B.C., died 404 B.C.; a pupil of Socrates, equally distinguished for his vices and his abilities. He played a prominent part in the Peloponnesian War.

16. *Avunculum:* 'maternal uncle.' Some say his step-father.

16. *Periclen:* the statesman who governed Athens in her period of greatest power and prosperity. He died 429 B.C.

17. *Artibus . . . liberalibus:* 'the accomplishments and training of a gentleman.'

cessi Pericles Antigenidam tibicinem iussisset, ut eum canere tibiis, quod honestissimum tum videbatur, doceret, traditas sibi tibias, cum ad os adhibuisset inflassetque, pudefactus oris deformitate abiecit infregitque. Ea res cum percrebuisset, omnium tum Atheniensium consensu disciplina tibiis canendi desita est. Scriptum hoc in conmentario Pamphilae nono et vicesimo.

47. (N. A. XV. XVIII.)

Quod pugna belli civilis victoriaque Gai Caesaris, quam vicit in Pharsaliis campis, nuntiata praedictaque est per cuiuspiam sacerdotis vaticinium eodem ipso die in Italia Patavi.

Quo C. Caesar et Cn. Pompeius die per civile bellum signis conlatis in Thessalia conflixerunt, res accidit Patavi in transpadana Italia memorari digna. Cornelius quidam sacerdos, et nobilis et sacerdotii religionibus venerandus et castitate vitae sanctus, repente mota mente conspicere se procul dixit, pugnam acerrimam pugnari, ac deinde alios cedere, alios urgere, caedem,

1. *Tibicinem:* 'a flute-player,' 'piper.'

2. *Honestissimum:* 'highly respectable.'

3. *Ad os adhibuisset:* 'had applied to his lips.'

4. *Deformitate:* 'disfigurement.'

7. *Pamphilae:* a female author, who lived in the reign of Nero, and wrote a historical miscellany.

10. *Pharsaliis:* the battle of Pharsalus was fought by Caesar and Pompey 48 B.C. It made the former master of the Roman world, the latter a fugitive.

11. *Patavi:* now Padua, near Venice.

12. *Per:* 'during.'

13. *Signis conlatis:* 'in a pitched battle.'

15. *Religionibus:* 'by the sacred distinction.'

fugam, tela volantia, instaurationem pugnae, impressionem, gemitus, vulnera, proinde ut si ipse in proelio versaretur, coram videre sese vociferatus est ac postea subito exclamavit, Caesarem vicisse.

Ea Cornelii sacerdotis ariolatio levis tum quidem visa est et vecors. Magnae mox admirationi fuit, quoniam non modo pugnae dies, quae in Thessalia pugnata est, neque proelii exitus, qui erat praedictus, idem fuit, sed omnes quoque pugnandi reciprocae vices et ipsa exercituum duorum conflictatio vaticinantis motu atque verbis repraesentata est.

48. (N. A. XV. xxii.)

Historia de Sertorio, egregio duce, deque astu eius commenticiisque simulamentis, quibus ad barbaros milites continendos conciliandosque sibi utebatur.

Sertorius, vir acer egregiusque dux, et utendi regendique exercitus peritus fuit. Is in temporibus difficilimis et mentiebatur ad milites, si mendacium prodesset, et litteras compositas pro veris legebat et somnium simulabat et falsas religiones conferebat, si quid istae

1. *Instaurationem* : 'renewal.'

1. *Inpressionem* : 'onset,' 'assault,' 'attack.'

5. *Ariolatio* : 'prophecy,' 'soothsaying.'

5. *Levis . . . et vecors* : 'futile and senseless.'

9. *Reciprocae vices* : 'ups and downs,' 'alternating fortunes.'

10. *Conflictatio*: 'collision,' 'strife.'

10. *Vaticinantis* : 'of the seer.'

13. *Sertorio* : a Roman officer, sent to Spain about 83 B.C. in the interest of the Marian party, became the leader of the Lusitanians against the Romans, and held his ground for years against the Sullan generals, till he was assassinated in 72 B.C.

19. *Compositas* : 'fabricated,' 'forged.'

20. *Falsas religiones conferebat* : 'used to excite superstitious fears.'

res eum apud militum animos adiuvabant. Illud adeo Sertori nobile est: Cerva alba eximiae pulchritudinis et vivacissimae celeritatis a Lusitano ei quodam dono data est. Hanc sibi oblatam divinitus et instinctam Dianae numine conloqui secum monereque et docere, quae utilia factu essent, persuadere omnibus instituit ac, si quid durius videbatur, quod imperandum militibus foret, a cerva sese monitum praedicabat. Id cum dixerat, universi, tamquam si deo, libentes parebant. Ea cerva quodam die, cum incursio esset hostium nuntiata, festinatione ac tumultu consternata in fugam se prorupit atque in palude proxima delituit et postea requisita perisse credita est. Neque multis diebus post inventam esse cervam Sertorio nuntiatur. Tum, qui nuntiaverat, iussit tacere ac, ne cui palam diceret, interminatus est praecepitque, ut eam postero die repente in eum locum, in quo ipse cum amicis esset, inmitteret. Admissis deinde amicis postridie, visum sibi esse ait in quiete, cervam, quae perisset, ad se reverti et, ut prius consuerat, quod opus esset facto praedicere; tum servo quod imperaverat significat, cerva emissa in cubiculum Sertorii introrupit, clamor factus et orta admiratio est.

Eaque hominum barbarorum credulitas Sertorio in magnis rebus magno usui fuit. Memoria prodita est, ex his nationibus, quae cum Sertorio faciebant, cum multis proeliis superatus esset, neminem umquam ab eo descivisse, quamquam id genus hominum esset mobilissimum.

2. *Nobile:* 'famous,' 'well known.'

2. *Cerva:* 'a doe.'

4. *Instinctam:* 'inspired.'

12. *Delituit:* 'hid herself.'

15. *Interminatus:* 'forbade with threats.'

18. *In quiete:* 'in a dream.'

27. *Mobilissimum:* 'most fickle.'

49. (N. A. XVI. xix.)

Sumpta historia ex Herodoti libro super fidicine Arione.

Celeri admodum et cohibili oratione vocumque filo tereti et candido fabulam scripsit Herodotus super fidicine illo Arione. 'Vetus,' inquit, 'et nobilis Arion cantator fidibus fuit. Is loco et oppido Methymnaeus, terra atque insula omni Lesbius fuit. Eum Arionem rex Corinthi Periander amicum amatumque habuit artis gratia. Is inde a rege proficiscitur, terras inclutas Siciliam atque Italiam visere. Vbi eo venit auresque omnium mentesque in utriusque terrae urbibus demulsit, in quaestibus istic et voluptatibus amoribusque hominum fuit. Is tum postea grandi pecunia et re bona multa copiosus Corinthum instituit redire, navem igitur et navitas, ut notiores amicioresque sibi, Corinthios delegit.' Sed eos Corinthios, homine accepto navique in altum provecta praedae pecuniaeque cupidos, cepisse consilium de necando Arione. Tum illum ibi, pernicie intellecta, pecuniam ceteraque sua, ut haberent, dedisse, vitam modo sibi ut parcerent, oravisse. Navitas precum eius harum commiseritum esse illactenus, ut ei necem adferre per vim suis manibus

2. *Herodoti:* Herodotus of Halicarnassus, "the father of history," born 484 B.C.

2. *Fidicine:* 'player on the lyre.'

2. *Arione:* lived about 625 B.C.

3. *Cohibili:* 'brief,' 'concise'; a rare word.

3. *Vocumque . . . candido:* 'style well rounded and clear.'

8. *Periander:* tyrant of Corinth, 625–585 B.C.

10. *Visere:* final; 'to visit.'

11. *Demulsit:* 'charmed,' 'bewitched.'

22. *Illactenus:* 'so far.'

temperarent, sed imperavisse, ut iam statim coram desiliret praeceps in mare. 'Homo' inquit 'ibi territus, spe omni vitae perdita, id unum postea oravit, ut, priusquam mortem obpeteret, induere permitterent sua sibi omnia indumenta et fides capere et canere carmen casus illius sui consolabile. Feros et inmanes navitas prolubium tamen audiendi subit; quod oraverat, impetrat. Atque ibi mox de more cinctus, amictus, ornatus stansque in summae puppis foro, carmen, quod 'orthium' dicitur, voce sublatissima cantavit. Ad postrema cantus cum fidibus ornatuque omni, sicut stabat canebatque, iecit sese procul in profundum. Navitae, hautquaquam dubitantes, quin perisset, cursum, quem facere coeperant, tenuerunt. Sed novum et mirum et pium facinus contigit.' Delphinum repente inter undas adnavisse fluitantique sese homini subdidisse et dorso super fluctus edito vectavisse incolumique eum corpore et ornatu Taenarum in terram Laconicam devexisse. Tum Arionem prorsus ex eo loco Corinthum petivisse talemque Periandro regi, qualis delphino vectus fuerat, inopinanti sese optulisse eique rem, sicuti acciderat, narravisse. Regem istaec parum credidisse, Arionem, quasi falleret, custodiri iussisse, navitas inquisitos,

1. *Temperarent:* 'refrained.'

5. *Indumenta:* 'vestments.'

5. *Fides:* 'his lyre.'

6. *Feros et inmanes:* 'fierce and cruel as they were.'

7. *Prolubium:* 'desire.'

9. *Foro:* 'gangway.'

10. *Orthium:* 'high,' *i.e.* in pitch.

10. *Sublatissima:* 'very high.'

14. *Novum:* 'strange.'

15. *Pium:* 'kind.'

18. *Taenărum:* the south-west promontory of Laconia.

18. *Devexisse:* 'carried to land.'

19. *Prorsus:* 'straight.'

20. *Talemque . . . qualis:* 'in such guise as,' etc.

22. *Parum:* 'hardly.'

23. *Inquisitos:* 'searched for.'

ablegato Arione, dissimulanter interrogasse, ecquid audissent in his locis, unde venissent, super Arione, eos dixisse, hominem, cum inde irent, in terra Italia fuisse eumque illic bene agitare et studiis delectationibusque urbium florere atque in gratia pecuniaque magna opulentum fortunatumque esse. Tum inter haec eorum verba Arionem cum fidibus et indumentis, cum quibus se in salum eiaculaverat, extitisse, navitas stupefactos convictosque ire infitias non quisse. Eam fabulam dicere Lesbios et Corinthios atque esse fabulae argumentum, quod simulacra duo aenea ad Taenarum viserentur, delphinus vehens et homo insidens.

50. (N. A. XVII. XVII.)

Mitridatem, Ponti regem, duarum et viginti gentium linguis locutum; Quintumque Ennium tria corda habere sese dixisse, quod tris linguas percalluisset, Graecam, Oscam, Latinam.

Quintus Ennius tria corda habere sese dicebat, quod loqui Graece et Osce et Latine sciret. Mitridates autem, Ponti atque Bithyniae rex inclutus, qui a Cn. Pompeio bello superatus est, duarum et viginti gentium, quas sub

1. *Ablegato :* 'removed.'

4. *Bene agitare :* 'was doing well.'

5. *Florere :* 'was prospering.'

8. *In salum :* 'into the sea.'

9. *Ire infitias :* 'to deny.' Cf. p. 26, l. 22.

14. *Mitridatem :* Mithridates the Great, 120–63 B.C., conquered in 63 B.C. by Pompey, to whom the command in the war had been given by the Manilian law.

15. *Ennium :* the "father of Latin poetry," born 239 B.C. at Rudiae in Calabria, where the population was mixed.

16. *Oscam :* Oscan was the dialect of the Samnites.

dicione habuit, linguas percalluit earumque omnium gentium viris haut umquam per interpretem conlocutus est, sed ut quemque ab eo appellari usus fuit, proinde lingua et oratione ipsius non minus scite quam si gentilis eius esset, locutus est.

1. *Percalluit:* 'was thoroughly skilled in.'

3. *Ut quemque . . . fuit:* 'whenever he had occasion to address any one.'

4. *Gentilis:* 'his countryman.'

THIS BOOK IS DUE ON THE LAST DATE STAMPED BELOW

AN INITIAL FINE OF 25 CENTS

WILL BE ASSESSED FOR FAILURE TO RETURN THIS BOOK ON THE DATE DUE. THE PENALTY WILL INCREASE TO 50 CENTS ON THE FOURTH DAY AND TO $1.00 ON THE SEVENTH DAY OVERDUE.